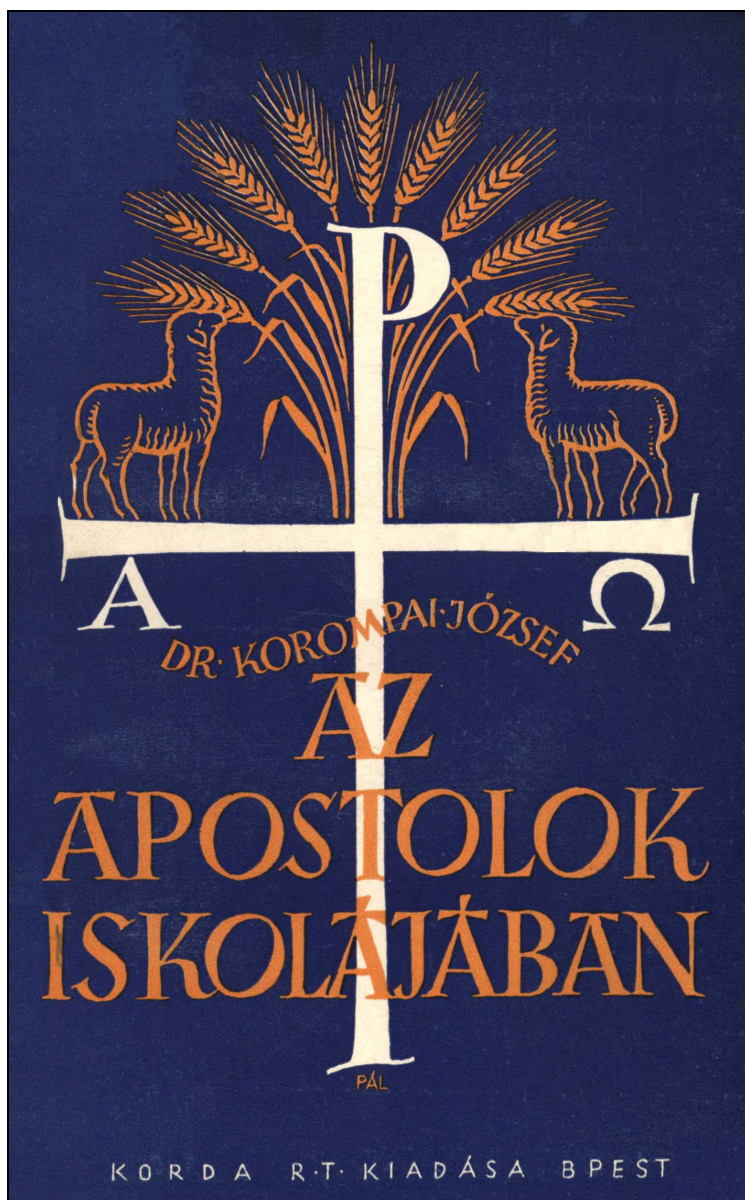

Korompai József
Az apostolok iskolájában
Elmélkedések az apostolok cselekedeteiről papok
számára

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Korompai József
Az apostolok iskolájában
Elmélkedések az apostolok cselekedeteiről papok számára

Sajtó alá rendezte:
Dr. Gianone Egon

Nihil obstat.
Dr. Carolus Gigler
censor dioecesanus.

Nr. 2394|1941. Imprimatur.
Strigonii, die 8. Apr. 1941.
Dr. Joannes Drahos
vic. gen.

A könyv elektronikus változata

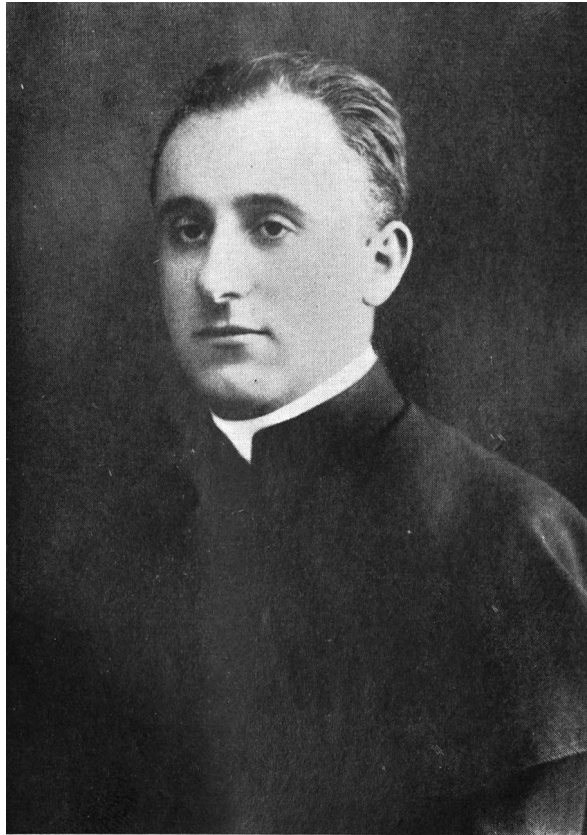
Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv Budapesten jelent meg 1941-ben a Korda R. T. kiadásában. Az elektronikus változat a Korda Kiadó engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Korda Kiadóé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	5
Az apostolok hivatása	7
„Tanúim lesztek”	7
Jézus az Egyházban.....	8
Zsidó partikularizmus	8
Az önmagával meghasonlott apostol	9
Az apostolok várják a Szentlelket.....	10
A Szentlélek eljövetele	11
A Szentlélek gyümölcsei.....	11
Beteljesedett Joel jóvendőlése (2,14–17).....	12
Az apostol Jézust igazolja.....	13
Szent Péter beszédének tanulságai.....	13
Az apostol mint szónok.....	14
Az Újszövetség apostola és az Ószövetség.....	14
Állhatatosak valának.....	15
Az őskeresztények szocializmusa	16
A szociális egyéniség.....	16
A keresztény vidámság	17
A templom és az apostol	18
Az apostolok gyógyítanak.....	18
A kegyelem és mi.....	19
Az apostoli hatalom	19
Lelkiismeretem vádol.....	20
Az igazság apostolsága	21
A keresztény bánata	21
Conversio	22
A keresztény személyiség	23
Az apostolok állhatatossága.....	23
Az apostolok és a főtanács.....	24
Az első keresztények életé (4,25–35)	24
Az apostol és a beneficium	25
Az apostolok gyógyításai (5,12–15)	26
Az apostolok és a főtanács.....	27
Gamáliel bölcsessége (5,34–42)	27
Az első egyházközség nehézségei	28
Az apostol-reformátor.....	28
Szent István vértanú védőbeszéde (7,1–32).....	29
Szent István az isteni kegyelemről.....	30
A zsidók megátalkodottsága	31
Szent István vértanú utolsó szavai	31
Szent István vértanúsága.....	32
Szent István vértanúságának hatása	32
Simon mágus.....	33
Az apostol Isten eszköze	33

A lelkigyakorlatok	34
Szent Pál elhivatása.....	34
Szent Pál előkészül a keresztségre	35
A megtért Szent Pál	35
A keresztények példaadása	36
Függelék: A szeminárium. Éveleji meditáció (Iz 6,1–12)	38

Előszó

† Dr. Korompai József

Az Apostolok Cselekedetei aránylag elhanyagolt területe a Szentírásnak. Igaz, minden évben olvassuk a zsolozsmában egyes fejezeteit, a szentmise szövegében is találkozunk olykor vele, népszerűségben mégsem vetekedhetik nemcsak az evangéliumokkal, hanem a szentpáli levelekkel sem. Pedig mennyi kincset rejt magában mindenegyres lapja. Ha az ősegyház munkájának eredményét nézzük, döbbenünk rá arra az emberfeletti energiára, amellyel tizenkét egyszerű férfi az antik-pogány világot meghódította Krisztusnak. Ma ugyan sokkal többen vagyunk a tizenkettőnél, akik az apostolok munkájának folytatására hívtunk, eredményben mégsem tudunk versenyre kelni velük. Igaz, *qui incrementum dat, Deus est* (1Kor 3,7), de nekünk, mint Isten munkatársainak (9. vers) kell az ültetést és az öntözést elvégeznünk. Nagy alkotók tanítványai ellesik mesterük titkát és azon nőnek maguk is nagyra. Stílusuk átütő ereje, ha egyéni is, a mester iskolájának nyomait magán viseli... Ellesni az apostolok titkát. Ezt kell tennünk nekünk is, akik az általuk megkezdett munkát folytatva akarjuk ma építeni Krisztus országát.

Ennek a törekvésnek áll szolgálatában dr. Korompai Józsefnek ez az írása is. Elmékedései végigvezetnek bennünket az Egyház első napjain. Elénk tárják az apostolok magatartását. Alkalmat adnak nekünk rá, hogy Krisztus szolgálatában kifejtett munkánkat az apostolok szemszögéből ítéljük meg. Lehet, hogy akad, aki „kemény beszédnek” fogja mondani a gondolatok némelyikét. Akik azonban személyesen ismerték, fel fogják fedezni ezekben a kemény, keresetlen mondatokban a szerzőt, szinte hallják majd a hangját, látják gesztusait. Tudják, hogy aki ezeket írta, maga is élte azt, amit mondott, nem riadva vissza az áldozatoktól sem, ha Krisztus igazságáról volt szó.

Dr. Korompai József ezeket az elmélkedéseket eredetileg a bécsi Pázmáneum kápolnájában, 1928–29-ben mondta el. Spirituális működésének hatodik esztendejében fiatalon érte őt az Úr hívása. Isten országáért való lendületében két évig húzódo súlyos betegsége sem tudta azonban megállítani. Ebből az időből származik az a kézirat is, amelyet most paptestvéreinknek ebben a kis könyvben átadunk. Végző erejét összeszedve, a szüléstől megkímélt balkezevel, maga gépelte azt. Az egykori esti ponták itt már mint papi elmélkedések állnak előttünk. Talán éppen volt növendékeit tartotta szem előtt, hogy szellemével továbbra is mellette álljon azoknak, akiket az Úr valaha reá bízott. – Dr. Korompai Józsefet az Úr 1934 nyarán magához szólította.

Ha el is távozott körülünk, szellemének gazdag kincsesládát nem vitte teljesen magával. „Az örök élet érettségijén” ugyancsak posthumus munkája sok szenvedőnek nyújtott már vigasztalást azóta. Az elhunyt hozzátartozóit illeti a köszönet, hogy most ez az írás is hozzáférhetővé vált. – A végző simításokra, amelyeket a szerző korai halála miatt már nem végezhetett el, mint a spirituális volt növendéke és munkatársának részbeni örököse vállalkoztam. Főképp csak jelentéktelen elírásokat kellett kiigazítanom, hiszen a kézirat ettől eltekintve teljesen készen állott. Az idegen szavakat, amennyiben lehetett, megfelelő magyar szavakra cseréltem ki. Ahol mégis tárgyi módosítás látszott kívánatosnak, a kézirattól való eltérést [] jelzi. – Függelékként szerepel egy elmélkedés a szemináriumról. Helyi vonatkozásai ellenére ez is általános érdeklődésre tarthat számot.

Dr. Korompai József fáradhatatlan, megnyugvást nem ismerő apostolságát halálában is folytatja. Kísérje az Úr áldása elmélkedéseit az írott szó formájában is.

Bécs, 1941. húsvétján.

Dr. Gianone Egon

Az apostolok hivatása

„Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quae Pater posuit in sua potestate, sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos ...” (1,7–8)

1. Szolgálatára hívott az Úr. Azt akarja, hogy szócsöve legyek. Nekem nem lehetnek kérdéseim, ha az Úr hív. Miért, mikor és hogyan? Ez mind nem tartozik reám. Mert ő választott engem, és nem én őt (Jn 15,16). Nekem csak lesnem kell az ő parancsát és legott teljesítenem. Tanulmányaimban is kerülnöm kell azokat a hiú kérdéseket, amelyek nem hivatásomra vonatkoznak, hanem az a céljuk, hogy a hittudomány szent mezébe burkolva, engem emeljenek az emberek szemében. Tanulmányaim nem szolgálhatnak tudományos kíváncsiskodás kielégítésére. Munkaerőmet nem meríthetem ki abban, hogy azt hiú kérdések földerítésére és fölösleges levegőverdesésre pocsékoljam. Hivatásom hajtóereje nem az, hogy oly viszonylatba kerülök, ahol rendkívül érdekes dolgokat hallok majd. Nem az, hogy kielégítem vele egyéni hajlamaimat. Nem az, hogy elhelyezkedem a földi életben. Hanem egyes-egyedül az, hogy az Úr hív és küld – és én minden kérdés nélkül megyek. Nem követem el azt a hibát, amit Wagner Elzája, aki kíváncsi kérdéssel faggatta Lohengrint. Vége az lett, hogy Lohengrin mindörökre eltűnt, Elza pedig mindörökre eljátszotta kiválasztottságát.

2. Sed accipietis virtutem... Isten küld – Isten megadja a szükséges kegyelmeket is. Megadta Mózesnek, Jeremiásnak és az arsi plébánosnak is. Ábrahámot elküldte áldozni – és gondoskodott alkalmas áldozatról. Felülről jött hivatásom, felülről kell képesítesemnek is jönnie. Ha nem felülről jött a hivatás, hanem alulról jövő érdekek tereltek erre az útra, akkor elmarad ez a belső, misztikus képesítés is. Hisz hivatásomban Isten maga szól helyettem – én csak eszköze vagyok. Hivatásom gyakorlásában nem a magam képességeit szabad fitogtatnom, hanem Isten rakja tele cipóval tarsolyomat. Ezt kell nekem osztogatnom. Előkészületelem tehát abban álljon, hogy méltó edénye legyek a felülről jövő unctionak. A többről maga Isten gondoskodik. Nem szabad Antheusként a földre kerülnöm. Mert ott hiába akarok erőt gyűjteni. Nem könyvek és földi tapasztalatok gyarapítják az apostol erőszelét. Egyes-egyedül a virtus supervenientis Spiritus sancti.

„Tanúim lesztek”

„Eritis mihi testes in Jerusalem ... et usque ad ultimum terrae.” (1,8)

Hogy tanúi lehessünk Jézusnak:

1. Erős hittel hinnünk kell Jézus igazságában. Jézus ügyének igazságában. Ez az erős hit ismertetőjele a hivatásnak, üzlet-papság az, amelyből ez a hit hiányzik. Amely cselekedeteinek nem állandó rugója ez a mindig „actualis” hit. Akinek olyan hite van, amely az apostolsághoz szükséges, az egyedül az Isten országát fogja keresni munkájában. A „Paradiso”-t, mint Néri Szent Fülöp. Amilyen hittel viszi a magyar paraszt a pörét és mindent áldoz, csak hogy igazát kimondják és jussának birtokába jusson, olyan hittel kell Jézus apostolának mindent áldoznia Jézus igazáért. Ha mindenét oda kell adnia is. És akkor is, ha tönkre megy bele. Föltétlenül és vakon, majdnem azt mondanám fanatikusan kell hinnem azt, hogy egyedül az a boldogság, az a mennyország, az az egyetlen igaz és tiszta vallás, amelyet Jézus hirdetett. Ennek a hitnek cselekedeteinkben kell megnyilvánulnia.

2. Férfierő és állhatatosság kell ehhez a hitünkhöz. Az apostolba nem lehet beleszorítani a szót. Nem lehet betömni a száját. Mert ő az igazságot, az elnyomott, keresztrefeszített igazságot akarja kikiabálni a világnak. Azt, hogy vesztébe rohan az, aki nem teszi magáévá ezt az igazságot. „Quod aure auditis, praedicate super tecta.” Az apostolnak beszélnie kell s a főtanács sem tilthatja el ettől. Nem néz sem jobbra, sem balra, nem néz földi előmenetelre. De még a sikerre sem néz. Mert a siker az Isten dolga. Mi egyszerűen azért prédikálunk, hogy tanúi legyünk Jézus igazságának. Ezt az igazságot most is folytonosan keresztre feszítik. Folyton új és új apostolok kellenek tehát. – Az igazságot keresem-e én papi működésemben? Van-e bennem férfierő és állhatatosság az igazság képviselésében? Könnyű-e leszerelni engem? A fölülről rám szálló Szentlélekből merítek-e lelkesedést?

Jézus az Egyházban

1. A megdicsőült és fölmagasztalt Jézus csodálatos működése az Egyházban megkezdí diadalútját. Még életében megjövendölte, hogy felmagasztaltatása után a tanítványok még nagyobb dolgokat is fognak nevében véghezvinni, mint amilyeneket Ő életében véghezvitt. „Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera, quae ego facio, et ipse faciet, et maiora horum faciet: quia ego ad Patrem vado.” (Jn 14,12) Az ApCsel-nek is az a célja, hogy bemutassa a megdicsőült Jézus tetteit, aki tovább él Egyházában. De akkor okuljunk is az ApCsel-ből. Erösödjek hitünk az Egyházban élő Krisztusban, aki nem hagyja cserben Egyházáért dolgozó apostolát. Kislelkűség sohasem fog áldást hozni az apostoli munkára. Erös és biztos hit kell ahhoz, hogy Jézus erejének öntudatával léphessünk föl. A mi lelkünk is emelkedjek „az Atyához”, hogy azokat a dolgokat megcselekedhessük, melyeket Jézus tett, sőt szükség esetén még nagyobb dolgokat is cselekedjünk. Ezzel a hittel és ezzel az égben járó lelkülettel dolgoztak Jézus hűséges tanítványai egész napjainkig. A szentek életéből látjuk, hogy ez a csodálatos karizmatikus működés nem volt csak az apostoli idők kiváltsága. Jézus ígérete ma is áll, Jézus ma is ugyanaz. Csak hitünk legyen olyan, mint az apostoli idők hite volt.

2. Krisztus tovább él az Egyházban. Ezt úgy is mondhatjuk, hogy az Egyház vette át Jézus szerepét. Vagyis az Egyház a napjainkban továbbélő Krisztus. Ő szolgáltatja ki az Egyházban a szentségeket, Ő tanít. Mindig úgy fogok nézni az Egyházra, mint magára Krisztusra. Én pedig valahogyan szerve vagyok Krisztusnak. Általam, rajtam keresztül végzi megígért kegyelmi működését. Dispensator mysteriorum Christi vagyok. Nem az a feladatom, hogy fej legyek, hanem hogy betöltssem azt a működést, amely mint szervet engem megillet. Ha Xavéri Szent Ferenc tisztelete jeléül térden állva írta leveleit Loyolai Szent Ignácnak, mennyivel inkább kell tiszteletben tartanom az Egyháznak minden rendelkezését, mikor azok mind Jézus Krisztus nevében és az Ő megbízásából erednek.

Zsidó partikularizmus

„Igitur, qui convenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine si in tempore hoc restitues regnum Israel?” (1,6)

A zsidó nacionalizmus és a megváltás kisajátítása annyira megfeküdte még az apostolok lelkét is, hogy egészen a Szentlélek eljöveteleig nem tudták gondolkodásukat ettől a beállítottságtól megszabadítani. Pedig éppen abban áll a kereszténységnek egyik új vonása, hogy a megváltás egyetemes érvényű. Krisztus nem egy népért vagy fajért halt meg a kereszten, hanem minden emberért egyformán. Ennek az univerzalizmusnak a magaslata

kell emelkednünk nekünk is. Ki kell magaslanunk azok közül a korlátok közül, amelyek ezt az egyetemleges nézőpontot gátolják. Ilyen korlát, amely elfogulttá és rövidlátóvá tesz:

1. Az egyéni szubjektivizmus. Saját személyem építi az első kínai falat körülöttem. Az egyéni elszigetelődés rengeteg tévedésnek és önámításnak az okozója. Mindent saját adottságainkon keresztül próbálunk megítélni s legsajátosabb körülményeink szerint elképzelni. Amilyen szűk látókört von a lokálpatriotizmus azon ember köré, aki soha idegenben nem járt, ugyanolyan korlátok vonják körül horizontunkat, ha más lelkeket nem igyekszünk úgy megismerni és megérteni, ahogyan az ő egyéniségük azt megkívánná. Ha nekem valami furcsa, az nem jelenti még azt, hogy az objektíve is furcsa. Az önnevelés útja itt csak az lehet, hogy utazásokat teszünk más lelkek világába.

2. A rendi vagy kaszti vagy akár vallási exkluzivitás a második korlát, amely egyoldalúvá tehet bennünket. Nem a katolikus Egyház egyedül üdvözítő voltát értem ezen természetesen, hanem azt a szűk látókört, amellyel némelyek rossz hírbe hozzák az Egyházat. Az Egyházhoz való ragaszkodás ne abban a lelkületben nyilvánuljon meg, amelyet éppen Krisztus a zsidóknál is elítélt, hogy ti. az Egyház pusztán fal legyen számomra, amelynek repedésein nyelvemet öltögetem azokra, akik kívül állnak. Mert nem az, aki mondja: Uram, Uram, megyen be a mennyek országába, hanem az, aki cselekszi Atyámnak akaratát, aki a mennyekben vagyon. (Mt 7,21) Az igaz hit megvallása nem pótolja az üdvösséghez szükséges erkölcsöket. – Hasonlóképpen nem szabad lenézéssel vagy lesajnálással nézmem a világiakra vagy más szerzet tagjaira. Nem szabad azt gondolnom, hogy ami nekem mint papnak jó és szükséges, az a világiaknak vagy az iskolásgyermeknek is az. Nem akarom saját aszkétikus életszabályaimat ráerőszakolni a laikusokra. A miatt nem tudunk sokszor a világiakhoz férközni, mert kolostori életet kívánunk tőlük. Úgy teszünk, mint a farizeus, aki így imádkozott: Uram, kétszer bőjtölök hetenkint stb... nem úgy, mint az a vámos ott hátul.

3. A keresztény univerzalizmussal ellentétben áll a túlfűtött nacionalizmus is... Krisztus Egyházának világegyháznak kell lennie, amely résen áll és vigyáz arra, hogy az örök élet igazságait ne alakítsa és ne nyomorítsa el [senki] kénye-kedve. Krisztus világegyházának nemcsak az egyéneket kell figyelmeztetnie a jóra és rosszra, hanem a nemzeteket is. Túlfűtött és téves [álláspont] tehát az, ha csak azokat tartom szemem előtt, akiket a nemzet határai körülzárnak. Mivel az örök életet nem fogják körül ezek a határok, azért a nemzet nem elégítheti ki minden igényemet. És nem számíthat arra, hogy Istennek tartsam. Arra sem, hogy az Isten országát áldozatul hozzam [földi] érdekeiért. A túlfűtött nacionalizmus nem keresztény stílus. Az Úr Jézus elég világosan szembehelyezkedik a zsidók ezen felfogásával. Ez a szembehelyezkedése volt oka elítéltetésének is. – Krisztus a keresztfán kiterjesztette kezét minden nemzet és nép gyermekei fölé. Az irgalmas szamaritánus a krisztusi elgondolás megszemélyesítője, a túlzott nacionalizmusé pedig a zsidó pap és levita. Az Egyház kapuit mindenki felé kitéárom, aki azt őszintén keresi. Mindenkit szeretetembe fogadok, mindenkiben megbecsülöm az értékeket.

Az önmagával meghasonlott apostol

„Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, et suspensus crepuit medius: et diffusa sunt omnia viscera eius.”
(1,18)

Krisztus apostolát is ilyen szomorú vég érheti, ha:

1. Más szenvedélye van, mint Jézus szerelme. Az apostolnak minden idegszálát már egy, meghatározott irányba állította bele az, aki őt az apostolságra hívta. Ha ő azután más erővonalak irányába próbál elhelyeződni, elbukik. Mert más irány nem sikerülhet neki.

Hivatása, nevelése, belső meggyőződése nem engedik, hogy lelkiismeretfurdalás nélkül átadja magát más irány nyugodt élvezetének. Felemás ember nem lehet nyugodt és boldog. Nem lehet két világot magában hordoznia az embernek. Mert a két irány kettészakítja, mint Júdást, aki „suspensus crepuit medius”, kettéhasadt középen, miután fölakasztotta magát. Hiába, aki egyszer már az eke szarvára tette kezét, az se vissza, se oldalra ne tekintsen. Két véglet közt való hányódása-vetődése világos jele annak, hogy az Úr hívta őt valamikor. Különben nem hányódna-vetődne, hanem nehézség nélkül döntene. Jegyezze meg magának mindenki Kempis bölcs szavát: „Ne vágyakozzál olyan után, amit nem szabad kívánnod.” Ez a legjobb ellenszere annak, hogy az ember nyugtalan legyen és kétfelé tépődjék. Akit egyszer Krisztus hívott, az akármit csinálhat, sehogy sem fog a világban egyebütni jól helytállni. Mint Hauptmann-nak „Versunkene Glocke”-jában a harangöntő, fog hányódni-vetődni két világ közt. A világ sem fogja őt egészen befogadni, mert magában hordja még egy másik világnak nyomait; a krisztusi légkörből pedig, ahová még alkata szerint legjobban beleillenek, már kilökte önmagát.

2. Hiányzik a bizalma. Krisztus szeretete és irgalma végtelen. Megbotlott apostolok számára is. A súlyosan megbotlott Péterre építi Anyaszentegyházát. „Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.” (Lk 22,32) Az Isten végtelen irgalma minden bajt jóra fordíthat. Még „felix culpa”-t is csinálhat botlásunkból. Hasznunkra és mások hasznára fordíthatjuk a botlások tapasztalatát. Alázatossá tehet a botlás. Mindenkorra megszegyeníthet és még jobban Istenhez láncolhat Istennek így megtapasztalt kímélete és irgalma. Ha van bennünk alázatosság, bűnbánat és bizalom, Isten csodás kegyelmeinek utat nyitunk. – Nem csüggedek, soha nem veszítem el reményemet, ha százszor is kell újra kezdenem. Akár hetvenszer-hétszer is.

Az apostolok várják a Szentlelket

„Et cum introissent in coenaculum, ascenderunt ubi manebant Petrus etc. Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus, et Maria matre Iesu, et fratribus eius.” (1,13–14)

1. Együtt maradtak az apostolok Péterrel. Csak ilyen egységes, egyetértő krisztusi társaságra szállott a Szentlélek. Nekem is együtt kell lennem Péterrel, az apostoli Egyházal, hogy a Szentlélek, az apostolság Lelke rám szállhasson. Ez az egység két tényezőből áll: a közösség szelleméből és az engedelmességből. A Szentlélek kegyelme ugyan az egyesek lelkét is betöltheti, mégis először és hivatalosan az egész Egyházra száll. Ez a rendes útja megnyilatkozásának. Az Egyház Krisztus jegyese, s az Egyház útján vagyunk mi is Krisztus kiválasztottjai. Egy szív, egy lélek legyünk az Egyházal. Megértés, jóindulat, együttérzés, vonzalom kapcsoljon az Egyházhoz. Aztán engedelmesség kell a közösség iránt. Kell valakinek parancsolnia minden rendezett közösségben. A többieknek pedig engedelmeskedniük kell. A Szentlélek kiadásával jóváhagyta az Egyház szervezetét.

2. A Szent Szűz is ott volt. Az apostolok Királynője. Az ő lelke elválaszthatatlan az apostolság szellemétől. Nekem is együtt kell vele lennem, ha venni akarom a Szentlelket. Ő áll legközelebb a Szentlélekhez, mert jegyese. Lehet-e a Szentlelket kívánni az áldott Szűz szeretete nélkül? Lehet-e a Szentlelket másokra árasztani, vagyis apostolkodni a Szent Szűz pártfogása nélkül? Benne állt a hittitok középpontjában megtestesüléskor, benne áll a misztérium folytatásában is, mikor a Szentlélek kiárad.

3. Imádságban voltak együtt. Isten akarja, hogy imádkozzunk, jóllehet tudja, hogy mire van szükségünk. Mert az imádságban fokozzuk magunkban a vágyat a kért dolog iránt. S ha

aztán megkapjuk, jobban tudjuk majd értékelni. Hiszen előzetes imáinkban, áhítatos vágyakozásunkban már minden előnye kidomborodott előttünk. A meglepetésszerű ajándékok értékét gyakran nem tudjuk felismerni. Csak azután, mikor már könnyelműen túladtunk rajtuk.

A Szentlélek eljövetele

„Et factus est repente de coelo sonus, tamquam advenientis spiritus vehementis... Et apparuerunt illis dispersitae linguae tamquam ignis...” (2,2–3)

A Szentlélek eljövetele az apostoli minősítés. Erő formájában jön: zúgó szélvész és tűz.

1. Az apostoli erő természetfölötti erő. Kitűnik ez az apostolok viselkedéséből a Szentlélek vétele előtt és után. A Szentlélek erőt közöl. De ez még nem jelenti föltétlenül, hogy azt egyszeriben, hirtelen közölje. Ne várjuk a felszenteléstől azt, hogy akkor egy csapásra megváltozunk és apostolok leszünk. Nem leszünk azután sem mentek kísértéseinktől. Csak az ellenálló erő lesz nagyobb bennünk és Isten szeretete. A Szentlélek munkába vesz bennünket és lassankint közli erejét. A mi kötelességünk pedig „conservare omnia in corde nostro”. Az a kezdő, aki ma lámpalázzal mondja el próbaprédikációját, valamikor ezreknek fog szónokolni bátran, belső tűzzel, eleven erővel, lélekrehatással – ha összeszedett, áhítatos lélekkel gyűjtögeti a Szentlélek erejét, mint az esőmérő a csöppeket. Nem a tanulás [maga] avat bennünket apostolokká, hanem az imádságos és önmegtagadó élet, mert ezzel nyitjuk ki a Szentlélek zsilipjeit.

2. Isten segítségével sorompóba állítom természetes készségeimet is. Hisz a természetfölötti úgy férkőzik az emberhez, hogy hozzá szegődik valami természetes vonáshoz és megaranyozza azt. Az Isten tüze úgy szállott le Illés áldozatára, hogy Illés először oltárt épített. Emberit, emberi erővel. Kövekből. Aztán vizet hordott hozzá. Száraz fát hordott össze, hogy meggyúljon könnyen, ha az égi tűz jön. Én sem várom ölbetett kezekkel a Szentlélek eljövetelét. Iparkodom érett fa lenni, hogy könnyen lángra lobbanjak a Szentlélek tüzétől. Természetes, emberi eszközökkel iparkodom magamban az oltárt fölépíteni. Köveket hordok. Nem leszek nyegle, hanem határozott, szilárd, állhatatos. Nem fogok nyafogni bajaimban, nem fogok elkeseredni, nem fogok letörni, nem fogom elveszíteni idealizmusomat. Tevékeny leszek és nem tétlen. Minden emberi erőmet fölhasználva készítem elő azt az oltárt, ahová a Szentlélek leereszkedését várom.

A Szentlélek gyümölcsei

„Et coeperunt loqui variis linguis.” (2,4)

1. A kegyelem aktív energiát közöl. Tettrekészség, kedv, akarat kell az apostolsághoz. A kegyelmeket Isten nem azért adja, hogy elássuk, mint a gonosz szolga a talentumot. Gratis accepistis, gratis date. Az apostolság kegyelme természetszerűleg magában hordozza az ön maga kiárasztásának kötelességét. A kényelemszeretet, az önzés, a passzivitás és a lustaság nagy vétkek az apostolság kegyelme ellen. Eljártssza a kegyelmét az, aki folyton nem mozgolódik, aki nem nyugtalankodik, aki nem törli folyton a fejét azon, hogy miképp férközzék az emberekhez közel az evangélium igazságával. Apostolság és tevékenység rokon fogalmak. Aki az új indításokat sokallja, akit csak a feljebbvalóknak küldendő jelentés bír rá, hogy egy kissé mozogjon, nem apostolnak való. Az apostolnak nyughatatlanul járnia-kelnie kell, azért beati pedes evangelizantium.

2. Variis linguis ... Alkalmazkodnia kell az apostolnak az emberek képességeihez. Különbő nyelveken beszélnek az emberek, különféle a műveltségük, különféle az igényük. A lektorátus rendjének feladásánál így szól a püspök: ad intelligentiam auditorum. Ne akarjuk a híveket közös nevezőre hozni mindenáron. Nem az egyenruha az apostoli siker jele. Minden egyéniségnek más a regisztratúrája. Az apostolnak ezt tanulmányoznia kell és alkalmazkodnia kell hozzájuk. Az apostol mindig csak Krisztus érdekeinek hordozója lehet és soha nem önmagáé [sem földi hatalomé].

3. Audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. (2,6)

A Szentlélek kijavítja azt, amit az emberek kevélysége okozott Babilonban. Ott váltak szét a nemzetek útjai. A nyelvek különbözőségére vezethető vissza nagyrészt a nemzetek torzszalkodása. Valóban jobban nem büntethette volna Isten az emberiséget, mint amikor a kevélységében és magabizásában Istent félretolni akaró népből, a hajdani hatalmas birodalomból kivonta az egység összetartó kötelékét... Nem tévesztem el szemem elől sohasem az Istent, ha a kultúra fejlődését látom. Ő mindig az a megfoghatatlan marad, akit egyedül illet meg az imádás és hódolat.

Beteljesedett Joel jövődölése (2,14–17)

1. Non enim, sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt... Nem szabad letörnie lelkesedésünknek, ha cinikus megjegyzésekkel, butasággal vagy rosszakarattal találkozunk. Ha lelkesen kezdünk valamely munkába Isten szeretetért, tiszta szándékkal s az Egyház szellemében, akkor ez a Szentlélektől van. Akkor semmi áron nem szabad kedvünket vesztenünk és elkeserednünk, hanem minden akadály ellenére cselekednünk kell, mint Szent Péter tette, mert a Szentlélek parancsolja.

2. Sed hoc est, quod dictum est per prophetam Joel... Szent Péter a Szentírásra alapítja beszédét. Ez a keresztény szónoklat alapja. Ebből indul ki, erre támaszkodik, ebből merít Krisztus apostola. – Hogyan szoktam én a Szentírásra nézni? Vajon csak tudományos vizsgálódásom tárgya-e? Vagy arra való-e, hogy kritikámat élesítsem rajta? Vagy talán teológiai tanulmányaim befejezésével örökre lezárultak számomra annak lapjai? Vagy legalább egy jó részének lapjai? Buzgó pap egész életén át buzgó lélekkel olvasgatja. S a Szentlélek mindig újabb forrásokhoz vezet a szomjas lelket, amely Isten gondolatait keresi. Nem a kortörténeti héjat nézem a Szentíráson, hanem a tartalmat. A tartalma pedig ez: a legegységesebb mű az egész világon. Isten szeretetét és tiszteletét célozza minden szava, és minden a Messiás körül forog benne. Ez a gerince. Eszményi világnézetre neveli az emberiséget s rendeltetése elsősorban az, hogy a világ összhangja helyreálljon. Ez a Szentírás teológiája. Mert világnézetet ad, azért világosságra nevel. Ezért megnyugtató, vigasztaló, fölemelő. Isten írott szava s azért mindenkorra világító fényforrásunk marad.

3. Prophetabunt filii vestri... A próféta elől jár és utat mutat. Prófétává a Szentlélek teheti csak az embert. Mert a próféta fölötté áll a többi embernek. A Szentlélek nemcsak képesíti az apostolt, a prófétát, hanem megbízatást is ad neki. Hatalmat ad neki, hogy mutassa az utat az embereknek, hogy vezessen és irányítson. Mivel a Szentlélek neveli a prófétákat, meglátásokat közöl, iparkodom Vele bensőséges viszonyba jutni. Mennyi világos meglátásra, mennyi tiszta, józan ítéletre, mennyi tanácsra van szüksége a lelkipásztornak. A Szentlélek az Urim és Thumim számára, amelyik eligazítja őt, amikor nehéz döntenie.

Az apostol Jézust igazolja

*„Iesum Nazarenum... per manus iniquorum affligentes
interemistis: quem Deus suscitavit...” (2,22–25)*

Szent Péter beszédjének célja az, hogy a Jézusban való hitet igazolja. Ezt kell tennünk nekünk is szóval és életünkkel. Akkor tudom csak Jézust igazolni az emberek előtt, ha magam is teljesen átélem az Úr Jézus igazságát. Mi ez az igazság?

1. Hogy van Messiás, van evangélium, van öröm. Az öröm pedig csak az Ő nyomában fakadhat. Nincs oka senkinek sem az elkeseredésre. Nem szerencsétlen az, aki e világra születik. Érdemes élni. Még betegségben és szegénységben is. Igazi Jézus-követő még betegségben és szegénységben is tud mosolyogni. A szerencse tőlem függ, és nem rajtam kívül álló tényezőktől várom. Akkor érzem magamat szabadnak, ha én akarom, vagyis ha maradék nélkül Jézus szolgálatába szegődöm. – Ezt mind csak az a pap tudja az emberekkel elhitetni, aki maga is vidám, aki soha nincs elkeseredve, aki türelmes, aki örömmel tud szenvedni.

2. Hogy ez a Messiás Jézus. Nála vannak az örök élet igéi. Ő az, aki az Isten útját igazságban tanítja. Ezt kell magamnak is az élet minden kis részletére alkalmazva belátnom. Ez a belátás legyen apostoli előkészületem éveinek programja. Szomorú, ha a papnak oly kérdései vannak, amelyekre az Úr Jézus nem elég megnyugvás. Szomorú, ha az Úr Jézus nem a lehető legnagyobb öröm számára.

3. Hogy ez a Jézus az Egyházban él tovább s az Egyházban jutok vele érintkezésbe. Az Egyház őrzi meg számomra Jézust. Hogy az Egyház ellenségeinek bámulatos szervezkedése évszázadok alatt nem tudta eloltani a szívek vágyakozását Jézus után, az azt mutatja, hogy az Egyháznak még bámulatosabb szervezete magát Jézust őrzi meg minden koron keresztül. Nem engedem elhomályosodni magamban az Egyház jelentőségét. Éppen ezért nem fogok átsiklani a nehézségeken és nem elégszem meg a tankönyvek ellenvetéseinek pusztá idézésével. Hanem átgúrom magamban azokat a gondolatokat, melyek nehézséget okoznak s megbeszélem őket lelkivezetőmmel. Nem szabad bennem a nehézségek nyomának sem élnie, ha Jézust megyek igazolni a világ előtt.

Szent Péter beszédének tanulságai

1. Legyünk modernek. Vessük el ennek a szónak elrontott értelmét. Szent Péter is modern. Arra hivatkozik, ami hallgatóságának kell és imponál: Joelre és Dávidra. Szent János föltételezi görög híveiről, hogy ismerik Anaxagorast és Herakleitoszt. A skolasztikusok az akkor újonnan felfedezett Aristotelesre és Platorra támaszkodnak. A mai vagy mondjuk modern embernek is megvannak a maga problémái és írói, akik irányítják gondolatait. S a modern embernek szellemi világa egészen más összetételű, mint az ókori vagy középkori emberé. Nekem ismernem kell a modern kor lelkét, ha igazolni akarom előtte az Úr Jézust. Nem szabad ellenséges érzülettel néznom arra, ami modern, mert könnyen elidegeníthetem a ma emberét Jézustól. Ajtót nyitok minden modern megállapításnak, áramlatnak és mozgalomnak, ami nincs Jézus tanítása és Egyháza ellen. A tudományok és művészetek modern képviselőinek is meg kell ismerniük azt, hogy más névben nem adatik üdvösség, mint Jézus nevében. –[Még maga] a tudomány vagy művészet sem fogja őket boldoggá tenni és üdvözíteni. – Nem ellenséges, nem is elvileg bizalmatlan, hanem csak óvatos és elővigyázatos vagyok minden modernnel szemben.

2. Legyen tanításunk egyszerű és alázatos. Jézus tanítása is egyszerű volt, az apostolok is egyszerűek voltak, nekem is egyszerűnek, őszintének kell lennem. Ne áttalljuk bevallani

gyarlóságunkat, járatlanságunkat és tudatlanságunkat. Mindenhez érteni úgysem lehet. Főlöszleges átjárunk kalózkodni idegen tudományok vizeire. Sokszor szakembereknél is többet akarunk tudni. A nagyképűséggel visszatetszést keltünk a helyett, hogy Jézus felé irányítottuk volna az embereket. Amit tudunk, nem önmagunkért tudjuk, hanem Jézusért. Többet ér a nemtudásnak alázatos bevallása, mint a felületes tudás fitogtatása. A világnak ma is imponál Jézus tanítása a maga egyszerűségében. Nem kell az evangélium hirdetéséhez, hogy világi tudományokban való jártassággal kevélykedjem. Nem szabad az evangéliumot eszköznek tekintenem, hogy magamra irányítsam az emberek figyelmét. Azt hirdessük, hogy elközelgett az Istennek országa, és ezt Jézus hozza.

Az apostol mint szónok

1. Szent Péter beszédjét világos és következetes teológia jellemzi. Biztos és határozott gondolatvezetéssel bizonyítja be a zsoltárokból, hogy csak Jézus lehet az, akinek föltámadására Dávid ismételten rámutatott. Sziklaszilárd alapon áll, azért ez a fölényes és nyugodt hang. Mintha érezné a Mester imájának erejét: *ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* (Lk 22,32) A prédikáció ereje nem a magunk gondolataiban van, hanem az Isten szavában, melynek mi a szócsövei vagyunk. Aki ott a maga dicsőségére s az emberek tetszésére pályázik, talán eléri célját a felületes lelkekben, de beszédje nélkülözni fogja a krisztusi erőt. Nem fogja tudni *confirmare fratres suos*. Ez az erő pedig akkor árad ki majd beszédéből, ha annak szilárd alapja a Szentlélek ihletett írása és az Anyaszentegyház tévedhetetlen tanítása lesz. Úgy is mondhatnám, hogy az igazi prédikációnak a Szentírás biztos ismeretén és a dogmatika pontos alkalmazásán kell nyugodnia. – A Szentírás ne legyen számunkra idézeteknek aláfestésre alkalmas tára, hanem kiindulópont. Nem annyira díszítenünk kell vele gondolatainkat, mint inkább meríteni belőle tárgyunkat.

2. *Poenitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum: et accipietis donum Spiritus vestri.* (ApCsel 2,38) Íme az apostol beszédje milyen gyakorlatiasan végződik. Legyünk életszerűek vallásosságunkban és apostoli tevékenységünkben. Ne legyünk álmodozók. Vallásosságunk ne legyen érzelmösség. Ne merüljön ki ábrándozásokban, hanem végződjék gyakorlati elhatározásokban s aztán tettekben. Lelkipásztori munkánkban se építsünk légvárakat, tevékenységünk ne merüljön ki tervezgetésekben és indítványok gyártásában. Ne járjunk úgy, hogy *hic homo coepit aedificare et non potuit consummare.* (Lk 14,30) Ne állítsunk fel elméleteket, ne a zöld asztalnál dolgozzunk, hanem az életet irányítsuk. Beszédeinkben se tévedjünk más útra, hanem arra, amelyet már Keresztelő Szent János is megrajzolt számunkra: *Agite poenitentiam.* Mutassuk az utat Jézushoz. Ez pedig nagyon gyakorlati út: a bűnbánat útja.

Az Újszövetség apostola és az Ószövetség

1. Szent Péter beszédje példa arra, hogy mi az ószövetségi Szentírás szerepe az evangéliumi igehirdetésben. Éppúgy Isten szava számunkra, mint az Újszövetség. Megtagadja kereszténységét az, aki az Ószövetség tekintélyét kétségbevonja. Benne van magban az, ami aztán az Újszövetségben kifejlik. Krisztus a központ, rá vetít fényt az Ószövetség és az ő fénye világít az Újszövetségben. Szent Péter beszédjében szintén ezeket a fényszórókat gyűjti meg és ezekkel világít rá Jézus feltámadására. Hatalmas pillére az Ószövetség az üdvösség rendjének. Nem faji lélek megnyilvánulását keressük benne, hanem a Gondviselés csodálatos útjait, amely egy nemzet történetét választotta ki arra, hogy megrajzolja vele a nemzetfeletti, az egyetemes Isten-országa körvonalait. Nem elvont

látomásokkal szemlélteti az időfeletti és örökké megingathatatlant, hanem közel hozza az ember képzelő tehetségéhez azáltal, hogy igaz történetekben játszatja le az egész emberiség szeme előtt a jövőt előrevetített sugarakkal. A mi okulásunkra pergetett le és íratott meg történeteket. Áldom és imádom a csodálatos isteni Gondviselést.

2. Különösen a zsoltárokra támaszkodik Szent Péter. Mert bennük látja Jézus történetének egész előrevetített képét. Film, amely ezeréves jövőben vétetett fel. És hozzátehetjük azt is, hogy film, amely az örök ember tragédiáját peregteti le szemünk előtt, valahányszor hetenkint elimádkozzuk őket a breviáriumban. Ott látjuk a gonoszlélek minden ármánykodását, laqueum inimici. Rászórjuk az átkozódó zsoltárok átkait is. És a zsoltárokban éljük át az Istenben bízó lélek győzedelmét is. Fölemelkedik lelkünk a porból, mert látjuk, hogy csak az önmagában bízó ember sorsa tragikus, de az Istenből bizalmat és erőt merítő ember győz. Figyelmesen kell önmagunkat keresnünk a zsoltárokban, mint valami tükörben. Kész lelkiismeretvizsgálás. Benne vagyunk minden gyarló szenvedélyünkkel, nyomorúságunkkal, bajainkkal. S benne az orvosság is: utalás Isten mindenható kegyelmére, quae erigit pauperem. Iparkodom elmélyedni a zsoltárokban. Mert zsolozsmámmal nemcsak engedelmisségi tettet akarok végezni, hanem imádkozni is akarok. A napi egy órának minél több kegyelmét akarom kiaknázni. Nem elégszem meg azzal, hogy csak zengő cimbalom vagyok az Egyház istendicsőítő koncertjében, hanem öntudattal megkoronázott, Isten formai dicsőségét visszhangzó művész, aki képmása Istennek.

Állhatatosak valának

„Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum et communicatione fractionis panis, et orationibus.” (2,42)

1. In doctrina Apostolorum. Szomjas lélekkel kell méritenem mindenből, ami az Úr Jézushoz tartozik. Ipse est caput Ecclesiae. Minden teológiai tanulmány, elmélkedés, lelki olvasmány történetjék oly feszült figyelemmel, mintha kinyilatkoztatást lenék. Mintha a tudományban valami új felfedezés előtt állnék. Mint ahogyan a gyermek szokott elbeszélést hallgatni. Nem szabad unottan végezni az Úr Istenre vonatkozó tanulmányaimat, mint akinek csak földi szempontból volna szüksége rájuk. Vizsgára vagy a diploma érdekében, szentbeszéd vagy előadás sikeres összeállítása céljából. Csak addig érdekel a dolog, nem tovább. Filiszter-lelkűséggel nem lehetek apostol. Nem lehetek filiszter a teológiában és a lelki életben.

2. In communicatione ... Közösségben. A testvéri szeretet közösségének gyakorlatában. A testvéri szeretet annyira lényeges része az apostolok tanításának, mint az összeadás a számtannak vagy a skála a zenének. A kenyérszegés a testvéri szeretetben való osztozkodás szimbóluma. Ne természetes előnyökért osztozkodjunk valakivel a szeretetben, hanem azért, mert egy krisztusi közösségben élünk vele, mert összekapcsol vele a sors eiusdem hereditatis. És legyünk állhatatosak az Eucharisztia szolgálatában. Az Eucharisztia újítja fel Krisztushoz való tartozandóságunkat. Záloga együvértartozásunknak Krisztussal és egymással. Mert hisz Krisztus testének tagjai vagyunk. Az Eucharisztia legyen vinculum unitatis. Törekedjünk az egységnek megfelelő lelkületére.

3. In orationibus. Együtt és egymásért kell imádkoznunk. Együtt magasztaljuk az Istent, közös igényekért közösen könyörgünk. Mint valami monstre küldöttség állunk az Úr előtt a közös imádságban. Az előimádkozó a szónok, a többiek együttérzésüket nyilvánítják. A liturgikus együtt-imádkozásnak klasszikus helye ez az Apostolok Cselekedeteiben. Kapcsoljuk bele a híveket az imádságnak ebbe a szent közösségébe. Nem elég csak a pap részéről a szándék és ne elégedjünk meg az Egyháznak azzal a kijelentésével, hogy a liturgia

mindig közös, ha egyedül végzi is a pap. A híveknek is érezniük kell a közös szív lüktetését, nekik is méríteniük kell a közösség felemelő tudatának kincsesházából. Jaj nekünk, ha kizárjuk őket a közösségnek ebből az apostoli érdekköréből. Törődjünk egymással úgy is, hogy imádkozunk egymásért: híveinkért és az Úr szőlőjében dolgozó testvéreinkért.

Az őskeresztények szocializmusa

„*Omnia habebant communia.*” (2,44–45)

Önként lemondtak vagyonukról, s az elosztást az apostolokra bízták. Itt megdolgozott lelkületről volt szó. Mert ennek a kérdése a szociális kérdés. Elsősorban lelki probléma, mert erkölcsi alapjai vannak. A szociális kérdés megfontolása tehát a lelki élet keretébe vág. Megoldását lelkileg kell előkészítenünk. Sokszor nem gondolunk arra, miközben szenvedélyesen vitatkozunk róla, hogy bennünk is megvannak azok a hibák, amelyek a kérdést kiélezték és amelyeket mi is ostorozunk másban.

1. Önzés a legnagyobb rákfenéje a szociális kérdésnek. A kapitalizmusban csak mennyiségileg nyilvánul meg nagyobb arányban az embernek ez az ősbűne. De érdemileg bennünk is megvan. A bűn ugyanaz. S ha én nem irtom ki magamból az önzést, akkor ugyanolyan szívtelen kapitalista leszek, ha tőkéhez jutok, mint azok, akiket most elítélek. Rendeletekkel, kemény törvényekkel akarják az emberek a túlságos vagyonfelhalmozódást megakadályozni. Gyűlölettel uszítják rá a nincsteleneket a vagyonosokra, hogy vak szenvedélytől vezettetve szolgáltatassanak maguknak önkényes igazságot. Pedig a leghatásosabb törvény az önzés száműzése lelkünkéből, úgy, ahogy az őskeresztények tették: *Possessionis et substantias vendebant, et dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat.*

2. A másik alapvető oka a szociális kérdés tátongó szakadékainak az anyagi javaknak egyoldalú értékelése. Miközben az anyagi javak hívságos voltáról prédikálok, talán benső örömmel rakosgatom el a pénzt. Vagyis gyakorlatban magam is nagy értéként kezelem azt, aminek értéktelenségét hirdetem. Így készül a szociális kérdés. Meg kell mutatnom, hogy megvetem az anyagi javakat. Meg kell mutatnom az embereknek, hogy mérhetetlenül nagyra tartom a kegyelmi javakat, az Isten országát. Ki mutassa meg, ha nem Krisztus apostola? Ananiás és Zafira is abban vétkeztek, hogy fájó szívvel mondtak búcsút az anyagi javaknak, másik felét pedig titokban megtartották, mindazonáltal buzgó keresztényeknek akartak látszani. Hányszor szomorkodunk, ha néha a külső tisztesség miatt kénytelenek vagyunk adakozni. Vagy ha valami inségadót vetnek ki ránk. Hol van itt az első keresztények lelkülete, amely kizárta a szociális kérdés felmerülését?

A szociális egyéniség

1. A kereszténységnek legelső gyakorlati megnyilvánulásai közt szerepel a szociális segítség. Ez az első kézenfekvő következtetések közé tartozik Krisztus tanításából. Az kell hozzá, hogy teljesen átjárjon bennünket a Krisztus [titokzatos] testéről szóló tanítás. Mindnyájan tagjai vagyunk Krisztus testének és mindegyikünknek magában kell hordoznia Krisztus egész testének igényeit. A közösség igényeit magáévá tevő egyéniség a szociális egyéniség, a krisztusi egyéniség. Amit egynek a legkisebbek közül cselekszem, azt Krisztusnak teszem. Szívesen bocsátom a közösség rendelkezésére mindenemet. Nemcsak anyagi javakat, hanem szellemi kincseimet is. Nem krisztusi az a beteges versengés, ha gondolataimat nem akarom másnak elárulni, hogy másnak haszna ne legyen belőle. Két kézzel szórok mindenemből, amim van, mert Krisztus testét gyarapítom vele.

2. A szociális egyéniségnek ellentéte az individualista egyéniség. Ha az egyént körülzárt egységnek tekintjük és elfogjuk belőle azokat az ultraviolett sugarakat, amelyek más egyén felé áradnak. Az ilyen egyéniség korcs egyéniség. Mert nem engedi érvényesülni azokat a természetes készségeket, melyeket a Teremtő azért oltott belé, hogy mások javát szolgálják. Elkorcsosítja magában tehát a krisztusi vonásokat az, aki nem akar más ügyeivel bajlódni. Akihez nem hat fel más jaja és segítség nélkül tudja nézni másnak anyagi, szellemi vagy lelki vergődését. Az ilyen ember így gondolkodik: minek csináltak azok az apostolok maguknak annyi munkát, minek vettek még olyan dolgot is nyakukba, mint a vagyoneelosztás? Sokkal kényelmesebb is lett volna életük s mennyi veszélyeséget megtakaríthattak volna. Így beszélnek ma is az apostoli papokról. De az ilyen individualista lelkülettel nemcsak hogy nem lehetünk apostolok, hanem keresztényeknek is rossz keresztények vagyunk.

A keresztény vidámság

„*Sumebant cibum cum exultatione, et simplicitate cordis.*”
(2,46)

1. Miért örüljön a keresztény? Mert van biztos útja s nem kell bolyongania. Mert tudja, hogy quid est veritas. Ismeri a helyzetét a világegyetemben. Ismeri viszonyát az Istenhez, embertársaihoz, az anyagi javakhoz, önmagához. Mert nem rabja az anyagnak, mert kipillanthat az örök életbe. Mert van erkölcsi eszménye, és ennek az elérése lehetséges számára, és vannak eszközei hozzá. Mert benne van egy nagy szeretet-közösségben és így részesülhet mások javaiban is: imáiban, erényeiben, a szentek érdemeiben.

Hogyan örüljön a keresztény? Úgy, hogy jókedvűen végzi minden munkáját, mert céltudatosan végzi. Munkája sohasem hiábavaló: sikere mindig megvan, ha nem is éppen földi, mert hisz ő az örökkévalóságban él. Jókedvvel szórakozik, imádkozik. Jókedvvel szenved és tűr. Mindig szíves, mindig szolgálatkész. Optimista: mindenben észreveszi a jót, nem telik kedve abban, hogy a kákán is csomót találjon.

Mikor örüljön? Mindig. Semper gaudete. Még akkor is, ha vétkezett. Nem a véteknek, hanem annak, hogy van módja arra, hogy a vétekből kiemelkedjék. Így mondjuk az eredeti bűnről is, hogy felix culpa. Aki a villamos kerekei alá kerül s az egyik lábát levágja a villamos, örül, hogy nem halálra gázolták. Így örülök én is bűneimben annak, hogy van bánat, van gyónás, van bűnbocsátás. Vidámságomat nem teszem külső körülményektől függővé, mint pl. a szerencsétől, mert lelkem derűtségének nincsenek korlátai. Nem kell ennek a vidámságnak mindig kitörnie belőlem. Megnyilvánulásait szabályozni tudom.

2. In simplicitate cordis. Az egyszerűség nem más, mint életművészet. Művészet az, ha valamit le tudok egyszerűsíteni, ha a lényegét ki tudom választani és a fölöslegeset el tudom hagyni. Egyszerű az, aki nem összetett. Akiben nincs tettetés, képmutatás, ravaszság, fondorság, rafinéria. Talán le fog maradni néha a kenyérharcban, de egyszerűségében boldog és nyugodt. Ez a legnagyobb kincs. Don Bosconak anyja azt mondta, hogy soha sem fogja fia küszöbét átlépni, ha gazdag pap lesz belőle. Don Bosco nem lett gazdag pap, de boldog volt és szent lett. Egyszerű az, akit nem szednek szét a földi gondok és a kételyek. Aki egyensúlyban van. Aki egészben marad. Egészen Istené.

A templom és az apostol

„Petrus autem, et Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam.” (3,1)

1. A templom az apostol vára. Innét meríti erejét, mint valami Grál-lovag. A Grál-lovag Montsalvat hegyéről hozott friss erőt, ahol a szent Grált őrizték, és ezzel az erővel ment az igazság védelmére. Így meríti erejét az apostol a templomból, ahol az Eucharisziát őrzik. Az apostol előtt nagy munka áll. A középkori lovag böjttel és imával tartott vigíliát, mielőtt lovaggá ütötték volna. Nagy munkája közben az apostolnak nem szabad engednie, hogy megszakadjon állandó összeköttetése várával. Nehemiás így szól, amikor ellenségei el akarják őt szólítani az építő munkától: „Opus grande ego facio et non possum descendere ne forte negligatur, cum venero et descendero ad vos.” (Neh 6,3) A pap is csak úgy hagyhatja el a templomot, ha munkájában mindenüvé magával viszi a templomot is. Ha kiterjeszti a templom légkörét. A templom „tabernaculum Dei cum hominibus et habitabit cum eis”.

2. A templom a nép üdve, menedékhelye. Vidi aquam egredientem de templo. Itt vár minket végtelen irgalmával és bűnbocsánatával az Isten. Mint valami lapis refugii, olyan a templom Isten haragjával szemben. Aki őszintén emeli fel ott szemeit Istenhez, megigazulva megy ki onnan, akárcsak a vámos. A templom azonkívül a mennyország képe és megjelenítése a földön. Területen kívüli hely ebben a világban, mert itt a mennyország törvényei érvényesülnek. Itt minden az örökkévalóság szempontja szerint esik megbírálás alá. Ide kell terelnie a papnak a népet. A földi élet sok gondja közt vergődő ember itt nyit rá a mennyország világára: et absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

Az apostolok gyógyítanak

„In nomine Jesu Christi Nazareni surge et ambula. Et apprehensa manu eius dextera, allevavit eum ...” (3,6-7)

1. Íme, elkezdődik a munka a világ összhangjának helyreállításáért. „In nomine Jesu.” Ez a harmónia az Istenemberből sugárzik ki. Az eredeti bűnnel megbomlott az az összhang, amelybe a Teremtő belehelyezte az első embert. A bűn következménye lett a sok fizikai baj is. Az apostolok érzik, hogy Krisztusból oly erő sugárzik ki, amely minden bajt helyre hozhat. Az apostol hivatása pedig az, hogy kiterjessze az emberiségre a megváltás gyümölcseit. A papnak is világot helyreállító hatalmat bocsátott rendelkezésére az Úr a szentségekben, az apostoli küldetésben. Jézus nevében nyúlok hozzá minden bajhoz és rendetlenséghez. Először meg kell látnom a diszharmóniát. De ezt csak akkor tudom észre venni, ha előbb megszokta szemem az összhangot az Úr Jézus képében. A küldetés jogot ad nekem, hogy Jézus nevében hozzányúljak a diszharmóniához. Ezzel a hatalommal és joggal élnem kell. Nem szabad gyámoltalannak, gyávának, tehetetlennek lennem.

2. Et apprehensa manu ... Sem vallásosságom, sem apostoli hivatásom nem merülhet ki jámbor sóhajokban. Sopánkodás nem pótolhatja a tettet. Saját lelkemben kell elsősorban a tettek mezejére lépnem. Erőteljesen és határozottan. Fél lélekkel, ímmel-ámmal visszatekingetve az elhagyott földiekre azt jelenti, hogy nem vagyok Jézusé. Qui non est mecum, contra me est. Ha magam nem vagyok Jézusé, hogy fogok másokat azzá tenni? Munkámban sem elégszem meg kívánságokkal, pusztán jótanácsokkal és türelemre intéssel. Nem elég csak azt mondanom a szerencsétleneknek, hogy az Isten majd megsegíti. Mert az Isten azért küldte őket utamba, hogy az Ő szent nevében én ragadjam meg kezüket és segítsek rajtuk. Becsületbeli ügyem legyen, hogy a hozzám intézett kéréseknek tőlem telhetőleg eleget

tegyek. Itt nincs kényelemnek helye. Sem azzal nem háríthatom el a kéréseket, hogy nem érek rá. Semmit nem szabad halogatnom, mert minden szenvedőben Krisztus szenved. S nekem elsőrendű hivatásom, hogy Krisztus válláról levegyem a keresztet. Nem várok, míg másodszor is leroskad a kereszt súlya alatt. Minden más munka azután jön. Leginkább pedig az, amely – [akár] tudományos – hiúságomat szolgálja. Vagy talán csak szórakozásomat. Nem engedem várakozni a szenvedő Krisztust. Minden pillanat veszteség.

A kegyelem és mi

„Et exiliens stetit, et ambulabat: et intravit cum illis in templum ambulans, et exiliens, et laudans Deum.” (3,8)

1. Fel kell ismernünk a kegyelmeket. Ez a legfontosabb, amiért imádkoznunk kell. Mert Isten állandóan körülvesz bennünket segítő kegyelmeivel. Mennyit mulasztunk el közülük azért, mert nem ismertük fel és ezért nem működtünk közre. A meggyógyult koldus megismerte, hogy fölülről jövő erő érintette őt. Ezért fölkel és vidáman belejt a templomba, hogy ott elrebegje magasztalását az Istennek, aki őt misztikus módon illette kegyelmével. Hányszor férkőzik a kegyelem a mi közelünkbe is. Isten maga lép akkor közvetlenül munkába érdekünkben, hogy emeljen, gyógyítson, ösztökéljen, felvilágosítson. Mi pedig napirendre térünk fölötte, mert nem figyeltünk és nem vettük észre a kegyelemnek szárnyasuhogását közelünkben.

2. Laudans Deum... Ez a magasztalás bizonyára tele volt hálaadással. Ha emberek tesznek szívességet, udvariasságból mennyit szoktuk köszönetni a legkisebb csekélységet is. Mennyi jó ér bennünket naponta, ami mind Isten gondviselésének megnyilatkozása volt, s mi mégis elfelejtjük azokat köszönetni. Lehet, hogy esti imánkban úgy általánosságban megköszönjük a napközben vett jótéteményeket. De ha tekintetbe vesszük azt, hogy milyen sokat kérünk vagy milyen soká kérünk valamit, akkor látjuk, hogy mennyivel kevesebb az a köszönet, amit érte mondunk. Gondolunk-e arra pl., hogy egy könyörgő kilencednek hálaadásul ugyancsak egy kilenced felelne meg? Nagyobb, sokkal nagyobb teret kellene engednünk lelki életünkben a hálaadásnak. Mennyi kegyelem marad meghálálatlanul lelkünkben?

3. A hálaadás nagyban hozzájárul ahhoz, hogy előbbre jussunk a lelki életben. Ha nap közben minden jótéteménynél hálaérzés töltene be lelkünket, mennyivel öntudatosabbá válnék bennünk a Gondviselés közvetlen kegyelmi működése. Mennyire kitüzesednék bennünk Isten szeretete, ha folyton látnánk, hogy Isten állandóan kezén hordoz bennünket. Ha baj ért, akkor is hálát adok, mert a kegyelemnek célja volt ezzel a bajjal. Mindenesetre lelkem javára. Hála illeti az Urat akkor is, ha más célja nincs is az engem ért bajnak, csak az, hogy eszköze lehessen az ő szent akarata teljesedésének. Ó, mily bensőséges viszonyba kerülök Istenemmel, ha minden történés Feléje irányítja figyelmemet!

Az apostoli hatalom

„Viri Israelitae quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare?” (3,12)

1. A felszenteléssel kap hatalmat az ember arra, hogy Isten kegyelmét közvetítse. Hogy szavai nyomán újjászületés fakadjon, hogy romok helyén újra épülhessen Isten temploma. Hogy béna lelkek ismét járni kezdjenek. Aki az akadozó nyelvű Mózeszt bátorította, hogy

majd ővele lesz, az a gyarló pap szavára új világokat teremtem. Aki Jeremiást biztosította segítségéről, az mindig melléje áll annak, akit az apostoli hivatásra kiválasztott. És az újszövetség apostolait is biztosította, hogy velük lesz minden nap a világ végezetéig. A hatalom ugyan csorbítatlan marad az apostoli hivatásra méltatlan papban is. Mégis a kegyelem hordozója sok-sok segítő kegyelmet elhullajt azokból, amelyeket nagyobb életszentséggel a hívekhez juttathatott volna. Talán nem jut majd elég étel az éhezőknek és ital a szomjúhozóknak, mert én kényelmes voltam. Talán a szenvedők szükségét szenvednek, mert nekem nem volt elég olajom, amivel kenetet nyújthattam volna. Talán elidegeníték másokat attól, hogy a szentségek kegyelemforrásához járuljanak. Talán dispensátor helyett retentor mysteriorum Dei voltam. Talán sok kegyelmet eltékoztattam.

2. Van a szentségi hatalmon kívül másik hatalom is: a karizmatikus hatalom. Felszenteléskor is kapunk szentségi segítő kegyelem formájában. Azután is, ha hivatásunk szükségessé teszi. Látunk lelkipásztorokat, gyóntatókat, szónokokat, szervezőket, akik feltűnő hatalmat tudnak gyakorolni a népre. Ezt a hatalmat Isten adta akkor, mikor a lelkek megmunkálására küldte őket. Alázatos, hűséges, önmegtagadó szolgálóinak mindig ad karizmatikus kegyelmeket, hogy mellettük álljon, mikor az Ő dicsőségéért szállnak síkra. Minél belsőbben él a pap Istenben és Istennel, annál jobban érzi az Isten karizmatikus támogatását. Nem elég tehát bírni az objektív hatalmat. Az Isten országának azok a papok adtak lendületet az egyháztörténelem folyamán, akik szentek voltak. Akik úgy szóltak, mint akiknek hatalmuk van. A szentek vonzanak és magukkal ragadnak. Ők az igazi apostolok. Azok a papok, akik nem szentek, béresek az Isten juhnyája mellett, önmegtagadó élet, alázatos magatartás tesz engem igazi apostollá.

Lelkiismeretem vádol

„Petistis virum homicidam donari vobis: auctorem vero vitae interfecistis.” (3,14 kv.)

1. Petistis virum homicidam ... Odaadtam Jézust Barabbásért. Hányszor állítja az élet szembe Jézust Barabbással, a szellemet az anyaggal, az önuralmat a szenvedéllyel. Ha az anyag javára döntünk vagy utat engedünk a szenvedélyeknek, akkor az evangéliumot tagadjuk meg. A durvaság, gorombaság, a henyélés, az érzéki kény, az önzés, az erőszak, a pénz rendetlen szeretete mind Barabbás szabadonkérése. Itt Jézus összezsavarja az evangélium tekercsét és elvonul a színtérről. Mert itt nincs mit keresnie, itt a Barabbásoké a szó, itt azoknak van tekintélyük. S én engedem Jézust elvonulni, még csak utána sem nézek. Az ajtóban pedig poroszlók várakoznak rá, hogy keresztre feszítsék. Nem áltatom magamat a bűnösök gyakori ellenvetésével, mintha a mi erkölcsstanunk árulásnak minősítene olyan dolgot, amit az evangélium bűnlajstroma nem nevez meg. Mert az anyagnak minden győzelme bennem a szellemnek veresége. És egyúttal veresége az evangéliumnak is, még ha a legkisebből van is szó.

2. Auctorem vitae interfecistis ... Jézus az élet szerzője. Ego sum via, veritas et vita. – Haec est autem vita aeterna: Ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum. Az az igazi élet, amely a lelket erősíti, lelki tartalmamat növeli, a lelki készségeket fejleszti. Minden lelki képességben és erőben Jézus él, mert ő keltette ezeket életre az evangéliummal: auctor vitae. Ő helyezte belénk ennek az életnek csírait per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Ha a lélek szavát figyelmen kívül hagyom, ha teret engedek magamban az alsóbb ösztönök érvényesülésének, mi mást teszek, mint megölöm magamban az élet szerzőjét? – Péter beszédje engem is vádol. Bánatom gyökérszálai mélyen lenyúlnak múltamba. E gyökérszálaikon át akarom szívni ezentúl Jézus szeretetét.

Az igazság apostolsága

*„Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri. Deus autem, quae praenuntiavit per os omnium prophetarum, pati Christum suum, sic implevit.”
(3,11–18)*

1. Per ignorantiam... Nem szabad azzal megelégednem, hogy formális bűnt nem követek el, hanem minél nagyobb világosságra kell magamnak is törekednem és másokat is világosságra kell nevelnem, hogy a materiális bűnöket is megakadályozzam. Ha a bűnök különféle neveit nézem, azt találok, hogy legalább gyökerében minden bűn materialiter is rossz. A tízparancsolat és az evangélium erkölcsi törvényei valamiképpen a természet egészséges rendjét őrzik. Az Egyház pozitív rendelkezéseinek megtartása elősegíti annak a tekintélynek uralmát, amely üdvösséges egységet és békét akar teremteni az emberek közt. Az igazságnak semmiképpen sem szabad szenvednie, mert az destrukció. Föltétlenül világosságot kell deríteni az igazságra és el kell űzni a tudatlanság homályát. Természetesen itt mindig megfontoltan és tapintatosan járok el. Ezért hirdetjük az evangéliumot a pogányoknak és nem hagyjuk őket tudatlanságukban, jöllehet a tudatlanság menti őket. Tudom, hogy az evangéliumban objektív értékű és pótolhatatlan kincshez juttatjuk őket. Az apostol az igazságnak hivatott hirdetője, védője és szószólója.

2. Pati Christum... Az igazságot mindig üldözték. Az erkölcs eszközei és módszerei nem tudnak versenyezni a tisztességtelenségekkel. A világban nem az igazság dönt, hanem egyéb szempontok. Így volt ez mindig. Az Úr Jézusban is az igazságot feszítették keresztre. Ez Krisztus híveinek is örök sorsa és egyúttal vigasztalása is. Vajon nem sovány vigasztalás ez? Vajon nem könnyű nekem így vigasztalnom mást, mikor van fedelem, ahol fejemet lehajthatom és van betevő falatom? Rá kell nevelnem magamat, hogy szükség esetén én is beérjem ezzel a vigasztalással. Mert eljön az idő, hogy magamon is tapasztalnom kell, hogy háttérbe szorítanak, hogy keresztre feszítik igazságomat. Amikor a világ semmivel nem tud vigasztalni, csak azzal, hogy csak emésszem magamat tehetetlenül, mert mást úgysem tehetek. Mennyi ember halt meg, akiknek senki sem szolgáltatott igazságot a földön. Mennyi rabszolga, mennyi igazságtalanul elnyomott ember volt áldozata az igazságnak. Mennyien lakoltak meg azért, mert bűnbak kellett a fölöttesek hibáiért. Nekem legalább az a vigaszom, hogy hasonlóbb lehetek Krisztushoz. Ebben van az én örömöm. Az élet célja a boldogság. Ez a lélek egyensúlyában áll. Ezt biztosíthatom magamnak akkor is, ha az igazságot keresztre feszítik bennem. Nem is olyan sovány tehát ez a vigasztalás. Nem olyan naiv, mint amilyennek látszik. Mély bölcsesség van benne. Hit kell hozzá. A hit ott is vigasztal, ahol a hitetlenség tehetetlenül áll. Boldogok, akik üldözést szenvednek.

Mindazonáltal iparkodom a társadalmi életben az igazság apostolává lenni. Síkra kell szállnom az igazságért. Nem szabad kényelemből vagy gyávaságból hallgatnom, ha keresztre feszítik az igazságot. Mert minden apostol az igazság apostola.

A keresztény bánata

„Poenitemini...” (3,19)

1. Az igaz bánat Isten iránt való szeretetből fakad. Nem külső fenyítő eszközök bírták Isten gyermekét a fegyelmezettség, erkölcs, a lelki élet útjára, hanem az a szellem, amely elé az evangélium tűzte ki azt a feladatot, hogy győzedelmeskedjék az anyag fölött. S ha a legkisebb dologban, amelyet az erkölcsstan törvényei talán még nem is érintenek, vereséget

szenvedett bennem a lélek, a Krisztus-szeretet nagy érzékenysége kell, hogy kiváltsa belőlem a bánatot. Mert akármilyen kis dolog legyen is az, mégis azt árultam el vele, hogy nem mindenfölkött szeretem még Krisztust. Hogy nem voltam hozzá egészen hű, hogy megalkudtam, szóval nem voltam egészen krisztusi, keresztény. Hogy az evangélium csak a pusztában kiáltónak szava volt bennem. Pedig mennyire ajkamon hordom a kereszténységet. Bánatot és szégyent érzek a fölkött, hogy eltávolodtam Krisztustól. Bárcsak oly érzékeny volna a lelkem, hogy mindjárt kiváltsa ezt a bánatérzést!

2. Eloszlatom azokat a nehézségeket és ellenvetéseket, melyeket a modern Krisztus-nemakarás az én lelkembe is belelop: hogy a bánat nem a haladást szolgálja, hanem inkább bénítja azt. Hogy leverőleg hat az emberre és fölemelkedés helyett meghunyászkodó tespedést eredményez. Hogy megöli az önérzetet, kiöli az örömet, lelohasztja a munkakedvet. Ez mind állhat a bánatra, ha nem helyes a bánat. De nem áll a keresztény bánatra. Mert a keresztény bánatban éppen a reménynek és szeretetnek kell uralkodnia. A bánat az elégtelenség tudatát ébreszti fel bennem. A nagyobb jó lehetősége és biztos várása tevékenységre és tökéletességre ösztönöz. Úgy, ahogy a föltalálókat az elégtelenség érzése sarkallta kultúrmunkájukra. A keresztény bánat tehát nem kétségbeesett, tétlenül jajveszékölő sopánkodás, hanem letisztítása azoknak az akadályoknak, melyek útjába állnak annak, hogy minél teljesebben egyesülhessek a végtelen tökéletességgel. A keresztény bánatot át kell hatnia a kiegyenlítődség örömének. Éreznem kell benne, hogy ez nélkülözhetetlen eszköze az egyensúly helyreállításának, hogy összhangot teremts. A bánat úrt támaszt a lélekben, hogy az annál jobban töltekezhessék Istennel. Mélyebb és teljesebb öntudatot hoz létre bennem.

Conversio

„Poenitemini igitur, et convertimini ut deleantur peccata vestra, ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu Domini...” (3,19–20)

1. Nekünk is szól az Apostol fölszólítása: convertimini. Még akkor is, ha katolikusok vagyunk. Akkor is, ha papnövendékek vagy papok vagyunk, sőt akkor is, ha kegyelem állapotában vagyunk. Mert a conversio azt jelenti, hogy egészen és maradék nélkül Jézushoz kell fordulnunk. Amint a bűn elfordulás, úgy a komoly keresztény élet odafordulás: conversio ad Iesum. Nem conversio az, ha csak udvarias formákban fordulunk hozzá, mint a világi udvariasságban, hanem egész érzületünkkel kell hozzá fordulnunk. Ez a vallás. A teológia még nem vallás. A liturgia nem vallás, hanem csak akkor lesz azzá, ha érzület áll mögötte. Istenre irányuló érzület. A dogmatika, az erkölcsstan, az egyházjog még nem vallás. Ez mind megvolt a zsidóknál is, de mivel az érzület hiányzott belőle, az Úr Jézus jött el pótolni azt. A lelkipásztori munka maga még nem vallásos tett részünkről. Csak akkor lesz azzá, ha Isten szerelméért történik. Nem Jézushoz fordulás az, ha latolgatjuk, meddig mehetünk a szabadságban, hogy még ne legyen az bűn. Itt hiányzik az érzület. Az ilyen alkudozó lélek még nem tért az Úrhoz. Az érzékeny lelkület megérzi, hogy eltávolodott Jézustól, ha a morálisnak higanyoszlopa talán még nem is süllyedt.

2. A conspectu Domini... Nem úgy készülök az Úr eljövételére, mint a balga szüzek. Nem gondolom azt, hogy a paruzia úgyis csak a jövő zenéje. Én mindig az Úr jelenlétében vagyok, mindig az Ő színe előtt járok. Magamhoz kell Őt ölelnem, egészen krisztusivá kell válnom, össze kell olvadnom vele. Hiszen Krisztus éltető eszményem, amely mindig jelen van, mindenüvé elkísér, mindent megindít. Átitatja izmomat, velőmet, véretem, idegemet, értelmemet, érzelmemet, akaratomat. Olyan sok kívánság merül fel bennem ilyenkor, ha krisztusivá akarok válni. Áhítatom legyen olyan, mint az övé. Legyen olyan az

igazságszeretetem, kötelességteljesítem, szociális életem. Nem is tudom az egészet egyszerre elképzelni, hanem csak egymásutánban. Hogy tudnám akkor megvalósítani a krisztusi ideált, mikor vágyban sem tudom összefoglalni az egészet? Itt jön segítségemre az eucharisztikus jelenlét. Az egész Krisztus jön el hozzám. Az az eszmény, melyet én vágyban sem voltam képes összefoglalni. Hozzám hozza mindenét. És habár én nem tudom értelmemmel szétbontani s megfelelő vágyaimba beleilleszteni, elhozza nekem áhítatát, igazságszeretetét, kötelességteljesítését, szociális életét. Mindent, mindent, amire szükségem van és aminek híjával vagyok. Ilyen várakozással járulok az Eucharishtiához.

A keresztény személyiség

1. Supervenerunt sacerdotes ... et iniecerunt is eos manus. (4,1–3) Eljöttek az evangélium ellenségei. Kik vajon az evangélium ellenségei? Azok, akiknek talaja az anyag. Nem mintha az anyag bűnös volna és a gonoszlélek székhelye. Hanem az bűn, ha a keresztény lélek befűrja magát és beletemetkezik az anyagba, hogy ne lássa a lelket és a lélek igényeit, az örök célt. Ezért kínálja a gonoszlélek az anyagot folytonosan és mindenféle megnyilatkozásában, hogy cél legyen az és ne eszköz. Az anyag semleges és lehetséges úgy is felhasználni „mammona iniquitatis... ut recipient vos in aeterna tabernacula”. (Lk 16,9) Anyag nemcsak az ösztönök, az önzés, az erőszak, hanem a megcsontosodott és meganyagosodott, vagyis a lélektelenné vált formák is. Így voltak az anyag fullajtárjai azok a papok, akik meg akarták akadályozni az apostolok munkáját, mert Jézus föltámadását, a lélek dicsőséges fölényét hirdették.

2. Multi autem crediderunt... (4,4) A hit a lélek tavasza. Lélek munkája a lélekben. Krisztus visszhangja a lélekben. Krisztus apostola a lélek fölségét és szabadságát hirdeti. Nincs világnézet, amely a személyiséget oly fölséges magaslatra emelné, mint a keresztény. Én nem vagyok része az anyagi világnak. Én szabad vagyok s nem vagyok rabszolgája az anyag törvényeinek. Ura vagyok az anyagnak, mert kezembe veszem és formálom, alakítom. Művésze vagyok az anyagnak. S csak úgy vagyok keresztény, ha tényleg formálom az anyagot és nem vagyok vele szemben tétlen. Ha nem szolgáltatom ki magamat az anyagnak. A kereszténység tehát nem kényelmes nyugalom, nem valami kvietizmus, hanem folyton alakító, mozgó, tevékeny lélek. Nem művész az, akiben pusztán csak az eszmék élnek. Az álmodozó, fantasztá. Művész az, aki eszméi szerint formálja az anyagot. A percepció útján minden pillanatban hozzám ütődik az anyag. Minden pillanatban megragadhatom az anyagot és alakíthatom, így leszek keresztény. Hiszek hivatásomban: uralkodni az anyagon, formálni az anyagot. Ezt teszem apostoli munkám által is. Erre eszméltek rá azok az emberek, akikről a szöveg azt mondja, hogy multi crediderunt. Én is ráeszmélek hivatásomra. Ez lesz az élő hit lelkemben. Lelkem tavasza.

Az apostolok állhatatossága

„Videntes autem Petri constantiam, et Ioannis, comperto quod homines essent sine litteris, et idiotae, admirabantur ...” (4,13)

1. Petri constantia. Milyen változás ment végbe Péterben azóta, amikor fogadkozott, hogy nem tagadja meg Jézust és mégis megtagadta. Amikor hadakozott a karddal, aztán mégis megszaladt. Ezt az állhatatosságot, ezt a megacélosodást a Szentlélek alakító, nevelő munkája végezte el benne. Bármilyen vérmérséklethez tartozunk is, bármilyen tökéletlenség vagy gyöngeség terhelje is gyarló természetünket, még mindig lehetünk Jézus apostolaivá, csak engedelmesen és türelmesen bízunk magunkat a Szentlélek nevelő munkájára. Az apostolok

példája megmutatta, hogy nem emberi ügyesség és bölcsesség, nem tudományunk emberi gyarapítása a fő képesítés az apostolságra, hanem az a lelkiület, amely Jézus közelségéből árad.

2. Admirabantur. Szöget ütött fejükbe a dolog. Azt hitték, hogy Jézus halálával elalszik az egész. Ezekről a tanulatlan emberektől nem kell félni. S íme, most ezek a tanulatlan emberek folytatják Jézus művét. Kezdi őket komolyan venni. Fölismerik őket, hogy Jézuséi, vagyis jobban mondva: fölismerik bennük Jézus erejét, Jézus stílusát. Ilyen véres komolysággal és határozottsággal kell végeznünk nekünk is minden munkánkat. Nagy céljainkat nem engedjük elsekélyesíteni. Nem lehet munkánk szalmaláng. Nem lehet bennünket ellanyhítani sem borral, sem pénzzel, sem a hatalmasok kegyével, sem szórakozással. Jézus stílusában, az apostolok állhatatosságával és komolyságával akarunk dolgozni. Lássák Jézus ellenségei, hogy nem aludt el az Ő ügye, hanem tovább él bennünk.

Az apostolok és a főtanács

„Hominem quoque videntes stantem cum eis, qui curatus fuerat, nihil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra concilium secedere: et conferebant ad invicem dicentes: quid faciemus hominibus istis? ...” (4,14–17)

1. A főtanács. Nem tagadhatták le a sánta meggyógyítását. Milyen szempontok vezethették mégis őket, mikor az apostolokat megfenyegették? Először kicsinyesség. Nem azt nézik, hogy jótettét vittek véghez az apostolok, hanem azt, hogy kinek a címkéje alatt tették. S mert a názáreti Jézusé alatt tették, inkább nem kell a jócselekedet. Inkább maradjon az ember nyomorult és inkább kolduljon. – Milyen szempontok vezetnek engem egy eszmének, egy gondolatnak, egy tervnek, egy mozgalomnak a megítélésénél? Vajon az-e, hogy ki vetette föl, ki kezdeményezte, vagy az, hogy jobba teszi-e az embereket? Az eszme életrevalóságát és létjogosultságát az dönti el, hogy jobba teszi-e az embert. Hogy képes-e jól létrehozni. Nem az, hogy milyen hírt vertek neki az újságok. Az apostolok igazát az bizonyítja legjobban, hogy amit tettek, az jó volt. Ha pedig tényleg jó, akkor Istentől van, és akkor Gamáliel bölcsessége érvényesül. – A főtanács eljárásának második szempontja az irigység. Fáj nekik az, hogy nem az ő nevükhöz fűződik a jótett, hanem Jézuséhoz. Ami az Úr Jézus nevében történik, annak mindig örülni kell, akár X teszi, akár Y. Akár ez a szerzetesrend, akár a másik, akár pedig világi pap kezdeményezte. Az Egyházban nem lehet klikkszellemnek érvényesülnie.

2. Az apostolok. Az apostolság ismertetőjegye az, vajon tudom-e jobbakká tenni az embereket, tudok-e jól tenni. Azáltal még nem vagyok apostol, ha jól tudok korteskedni egy magát kereszténynek nevező párt mellett. Akkor sem, ha tömegeket tudok megszervezni vagy felvonultatni egy körmenetre. Akkor sem, ha csak azért terelek embereket az áldoztatórácshoz, hogy az ostyafogyasztás számával tüntessenek. De akkor vagyok apostol, ha előmozdítom az ifjak tisztaságát, a házasság szentségét, a házastársak hűségét, az önzetlen és áldozatos felebaráti szeretetet, a megelégedést, másnak segítségét és ezekhez hasonlókat. Ha ezek az igények üznek, hajtanak engem, akkor van apostoli hivatásom.

Az első keresztények életé (4,25–35)

1. Mekkora bizalom lakik bennük! Egyenesen csodáért imádkoznak: „Et nunc Domine ... da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum, in eo quod manum tuam extendas ad sanitates, et signa, et prodigia fieri per nomen sancti filii tui Jesu.” (29. és 30. vers.) A csoda

egyenesen folyik a lélek erejéből. Minél uralkodóbb valakiben a lélek, annál nagyobb hatalma van a test, az anyag, a fizika fölött. Az ilyen lélek hegyeket mozdit el, akadályokat söpör, démonokat űz, új nyelveken beszél, nem árt neki a méreg, betegeket gyógyít kézrátétellel. (Mk 16,17–18) Minden apró alkalmat meg kell ragadnunk, hogy legyőzzük a fizikát, s akkor az apróságokból fog fölépülni a diadalmas lélek, a győzelmes ember.

2. Micsoda fiatalos lelkesedés van ebben az új egyházközségben. Minden kezdet lelkesedéssel folyik. A kispapokban és fiatal papokban is rendszerint több lelkesedés van, mint öregebb korokban. Az Egyháznak minden megmozdulása lelkes visszhangra szokott találni a kispapokban; misszió, sajtó, szociális munka, egyesületi élet, liturgikus mozgalom. Ezt a kezdő lelkesedést valamiképpen ébren kell tartanunk magunkban. Hogyan? Úgy, hogy mindig kezdünk. Mindig új munkába vágjuk fejszénket. Nem azt jelenti ez, hogy kapkodunk, semmit sem csinálunk végig, hanem minden igyekezetünk ellenére sohasem készülünk el munkánkkal. Sohasem tudunk eleget tenni. Az új munka mindig új lelkesedést jelent. – A lelkesedésnek igen hatékony talaja a közösség. Az első keresztények lelkesedése is a közösségben történik. Ebben van a szerzetességnek is egyik egyháztörténelmi jelentősége. A szemináriumban is sokat jelent a közösség. Ha valaki már ott nem lelkesedik, az egyáltalán nem apostolnak való.

Az apostol és a beneficium

Ananiás és Zafira története. (5,1–11)

1. Az apostolok eljárása az első keresztények vagyonával a beneficium igazi értelmét mutatja. A keresztények az apostolokra ruházzák vagyonukat, mert bíznak abban, hogy ott van a legjobb helyen, mert azok fogják tudni legokosabban felhasználni és a legalkalmasabb helyre juttatni. Így alakul ki a Patrimonium Petri is. Nem az a célja ennek a vagyonnak, hogy a javadalmas fölöslegben dúskáljon. Eszményi szempontból javadalmas volt Paulai Szent Vince és Szent Bosco János is, mert az adakozók óriási pénzeket juttattak kezükre, hogy azt apostoli céljaikra fölhasználják. Így gondolhatták a beneficiumot adományozók is, hogy a papok apostolkodjanak vele. Mert az apostol nem fogja fölösleges munkadíjakra és adminisztrációra fordítani a pénzt, mint sok [más] akciónál látjuk, és nem fogja elutaztatni konferenciákra. Ez a javadalom apostoli értelme. Erre rá kell nevelnünk magunkat. Apostoli javadalmasnak kell lennünk. A beneficiumból nemcsak magunknak kell „bene facere”, hanem másoknak is. Úgy nevelhetjük erre rá magunkat, ha kiirtjuk magunkból az önzést. Ha nem abból a szempontból nézünk mindent, a javadalmat sem, hogy mi előnyt rejteget az számunkra. Látjuk, hogy mily szigorú mértékkel mérnek az apostolok, az Isten pedig ezt a mértéket jóváhagyja és csodával igazolja.

2. Az apostol az igazság őre. Erélyesen követeli az igazság érvényesülését. Nem engedi a szegényeket megrövidülni. Szent Péter sem engedte. Igazság az, ami megfelel a való tényállásnak, az Isten akaratának. Ami ellentmond az igazságnak, ha valaki elleplezi az igazságot, az mind az evangélium sebe. Minden hazugság és igazságtalanság meglazult tégl a Isten országának épületén, mert Jézus azért jött, hogy tanúságot tegyen az igazságról. A kis hazugság is ezt az épületet mossa alá. Csorba az igazságon. Csak látszólag használok a jónak, ha a jó érdekében füllentek. Valójában nagyobb kárt okozok azzal, hogy az igazság hitelét alámosom. Még akkor is, ha senki nem vette észre. Látjuk a szentek életéből, hogy irtóztak a legkisebb hazugságtól is. Nem szolgálhatja az Isten dicsőségét az, ami Isten megbántásával jött létre. Isten inkább csodát művel, ha dicsősége úgy kívánja, de hazugságot nem tűr, mint ahogy ezt Szent Erzsébet rózsacsodájánál látjuk.

Az apostolok gyógyításai (5,12–15)

1. Az apostolok és a nép. Miért tolongott körülöttük úgy a nép? „Magnificabat eos populus.” (13. vers) Miért nem tolongott a jeruzsálemi papok körül? Mert ezektől nem kaptak semmit. Sem a testük, sem a lelkük. Ezek csak terheket tudtak rájuk róni. Mi az oka annak, ha ma is látjuk azt, hogy a nép nem tolong papjai körül? Mert úgy cselekesznek, mint a jeruzsálemi papok. Zsarnoki módon bánnak a néppel, terheket rónak rájuk s nem igyekeznek könnyíteni nehéz sorsukon. Mert azt gondolják, hogy a nép van őértük s nem ők a népért. Nem mentegethetjük magunkat mindig azzal, hogy hisz Jézust is üldözték, természetes tehát, hogy bennünket is üldöznek. Jézust és az apostolokat nem is annyira a nép üldözte, mert hisz „magnificabat eos populus”. Hanem a papi fejedelmek üldözték őket. S Rómában sem a nép, nem a szegény rabszolgák üldözték a keresztényeket, azok inkább tódultak a kereszt árnyékába. Ha minket a nép üldöz, annak az az oka részben, hogy jeruzsálemi papokká lettünk s nem Jézus apostolai vagyunk. Vajon kell-e a népnek egyáltalán az Isten igéje? Van-e érzéke ilyen javak iránt? Hogyne kellene, hogyne volna. Minden kell neki, ami boldogabbá teszi. Nekem pedig úgy kell bemutatnom az Isten igéjét, hogy belássa, hogy az tényleg jó neki. Jó neki, ha tud imádkozni, ha magasabbrendű igények ébrednek benne. Ha tud szenvedni, ha tud Isten akaratán megnyugodni. Meg kell tanítanunk őket arra, hogy még természetes szempontból is jó, ha Isten igéje szerint élünk. Nem szabad Isten igéjévé kineveznünk olyat, ami nem az. Ne azonosítsuk Isten igéjével ezt vagy azt a társadalmi formát vagy politikai nézetet.

2. Az apostolok árnyéka. „Ut veniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum ...” (16. vers) Csak Péter árnyékát kívánják, s az meggyógyítja őket. Ilyennek kell lennie az apostolnak. Nem apostol az, akinek az árnyékát, sőt közellétét is kerülik az emberek. Egyszerűen nincs szükségük rá még akkor sem, amikor pedig igazán rászorulnának. Nem is kívánnak megismerkedni vele. Miért?

a) Mert nem szívesen áll rendelkezésükre. – Hogyan állok én másnak a rendelkezésére?

b) Mert nem tud segíteni, nem tud vigasztalni. Nincs gyógyító ereje. Nincs hite, maga sincs egyensúlyban.

c) Mert kellemetlen a jelenléte. Nyomasztó, fagyasztó, nincs benne napsugár. Mert maga is kétségbeesett, folyton siránkozik.

Az apostolok és a főtanács

„Exsurgens autem princeps sacerdotum, et omnes qui cum illo erant... repleti sunt zelo: et iniecerunt manus in Apostolos ... Angelus ... aperiens ianuas carceris ... dixit: Ite ... loquimini... verba vitae ...” (5,17–20)

1. Ne essünk buzgóságunkban a zsidó papok hibájába. Ismerjük el, hogy mások is alkothatnak értékeset. Vessük le a szűk látókörű, kevély, sovinizmushoz hasonló gondolkodásmódot. A sovinizmusnak még vallási téren sincs létjogosultsága. Ami gondolat vagy alkotás a mi körünkön kívül születik meg, arra ne süssük rá mindjárt az értéktelenség bélyegét. Ha a pogány Plato, Aristoteles, Seneca tudtak olyan értékeket termelni, amiket a kereszténység felhasználhatott, miért ne tudnának szintén értékeset alkotni ma is a kereszténységen vagy az Egyházon kívül álló elmék? Ne vitassuk el más meggyőződésen élők jótékonyosságának értékét azzal, hogy az úgysem természetfölötti cselekedet. Ne vitassuk el olyan ember erkölcsösségének értékét, aki saját hibáján kívül nem áll dogmatikus alapon. Tanuljunk mindenkitől, akitől tanulni lehet. Az Úr Jézus is nem egyszer pogányokat állított oda példaképül a zsidók elé. És eretnek szamaritánusnak a jótettét.

2. Ite ... loquimini... verba vitae ... Az apostolok az élet igéit tanítják. A jeruzsálemi papok pedig a halál igéit. Mert idejüket múlt, megcsontosodott szertartási törvények hirdetésében merülnek ki. És mert elviselhetetlen terheket rónak az emberekre. Nem ez a mi hivatásunk. Abban sem merülhet ki tevékenységünk, hogy csak vétőt tudunk mondani. Inkább az legyen hivatásunk, hogy az emberek útját megkönnyítsük Jézushoz. Ne vessük börtönbe azokat, akik jót tesznek vagy okosat mondanak, csak azért, mert ők mondták és tették, nem pedig mi. Mert mások megelőzték bennünket abban, ami elsősorban a mi kötelességünk lett volna.

Gamáliel bölcsessége (5,34–42)

1. Az apostolság módszere soha nem lehet az erőszak, a terror. Ha vértanúkat csinálunk, azzal megbuktatjuk az eszmét, amelynek apostolai vagyunk. Akik karddal harcolnak, kard által vesznek el. Sem Krisztus Urunk, sem az apostolok nem terjesztették terrorral az evangéliumot. S mihelyt valaki az evangélium terjesztésében erőszakhoz nyúl, már eo ipso nem az evangéliumot terjeszti, hanem a pogányságot. Óvakodjunk minden erőszakos eszköztől hitterjesztő munkánkban. Pogány eljárás és tévedés volt, ha az egyháztörténelem folyamán olyan Alba herceg-féle eljárásról hallunk, mellyel Németalföldön eljár. Ez nem lehetett Jézus elgondolása és nem találkozhatott az Ő jóváhagyásával. Az erőszak az Egyház ellenségeinek a módszere. Minekünk nem szabad azoktól tanulnunk. Ha a zsidók sokat ártottak is az Egyháznak, nem szabad nekünk a pogrompolitikát helyeselnünk. Az erőszakos fellépés édestestvérei: a türelmetlenség, a kihívó viselkedés, különösen vitákban, bírálatokban. A krakélerség, még akkor is, ha szent álarc alatt történik, szintén az erőszaknak egy szokásos megnyilvánulása.

2. Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Íme, az evangélium „diadalmas világnézete”. Megalázzák őket, s ők örülnek. Mekkora varázsereje van Jézus szerelmének: tövisből rózsákat varázsol. Nem tudom előre, lesz-e alkalmam valamikor Jézus nevéért kimondottan megaláztatást szenvednem, olyat mint az apostolok. De azt mindenkor megtehetem, hogy minden megaláztatásomat és kellemetlenségemet szívesen elviselem Krisztusért. Ugy, amint sok szent életrajzában olvassuk, hogy örömmel és szó nélkül elviselték a tévedésből nekik

tulajdonított hibát és büntetést. Ha a megaláztatásnál nem morgok és nem zúgolódom, ha nem emészttem magamat kedvtelenséggel és búsulással, ha a megaláztatások nem veszik el munkakedvemet és nem kergetnek passzív rezisztenciába: akkor közelítettem meg a diadalmas világnézetet.

Az első egyházközség nehézségei

„... crescente numero discipulorum, factum est murmur Graecorum adversus Hebraeos ...” (6,1 k.)

1. Egyenetlenkedések és irigység állandó kísérői az apostoli munkának. Még a régi eszményi egyházközség békéjét is megbontotta a vetélkedés és emberi kicsinyesség. Hányszor veszi el a mi munkakedvünket és idealizmusunkat is, amikor sok munkánknak eredményét az emberek hiúsága és oktan fültékenysége megghiúsítani látszik. Vádak és rágalmak érik köszönet helyett az apostolt. Az apostolok nem szidással és idealizmusuk zászlajának bevonásával válaszolnak ezekre a nehézségekre. Nem azt mondják, hogy ezeknél semmi jót nem érdemes kezdeményezni. Nem megy el kedvük a további foglalkozástól. Hanem azáltal próbálják kiküszöbölni a jelenségeket, hogy tovább építik ki elégtelennek bizonyult szervezetüket. Az Egyház fejlődik, és a fejlődés azt kívánja, hogy mindig új formákon törjük a fejünket, mert a régiekből kinőttünk. Egyelőre úgy segítenek a bajon, hogy megszervezik a hét diakónus tisztségét. Isteni utasításuk van a szervezet kiépítésére. De rájuk bízva a Mester, hogy mikor és milyen körülmények közt lássák ezt jónak.

2. A diakónusi intézmény működésbe állítása valahogy az Actio Catholicát juttatja eszünkbe: „Non est aequum nos derelinquere verbum Dei, et ministrare mensis.” (2. vers.) Az apostolok megosztják munkájukat. Maguknak megtartják azt, amire az isteni küldetés őket szorosan kötelezte. A továbbiak elvégzésére mindig több és több embert kapcsolnak bele. Később szubdiakónusokat is szervez az Egyház Rómában, majd diakonisszákat és így tovább. Az Egyház ügyét úgy kell beállítanunk, hogy az nem a papságnak valami olyan rendbeli ügye, hanem minden megkeresztelt embernek legszentebb érdeke. Azzal, hogy bármiképp kiveszi valaki részét az Egyház munkájából, jobban hozzá nő az Egyházhoz. Arról a vállalatról, amelynél valaki alkalmazva van, úgy beszél, hogy „minálunk”. Így kell az Egyházat is sajátjukká tennünk az embereknek. Így tudjuk kiküszöbölni azt, hogy az egyházas érzést klerikalizmusnak nevezzék. Az Egyház mindnyájunké. Hibázunk tehát, ha az Egyház kereteit megszűkítjük. Minél szélesebb réteget kell bekapcsolnunk az Egyház vivőereinek hálózatába.

Az apostol-reformátor

„Et verbum Domini crescebat... multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei.” (6,7)

1. Gamáliel tanácsa, úgy látszik, érvényesült. Az apostolok nyugodtan tovább prédikálnak a templomban. Hogy nem akarták a régi zsidó kultuszt felforgatni, misem bizonyítja jobban, mint az, hogy a papok is befogadták azokat a reformgondolatokat, amelyek a régi kultusz elavult és üressé vált formáit a tiszta vallással akarták megtölteni. Az igazság apostolsága ez. Az igazi apostol reformátor is. A szó eredeti és nemes értelmében. Mert leüti az emberi gyarlóságból eredő visszaélések fejét. Óvatosan, kímélettel, hogy kárt ne tegyen az építményben, miközben a pókhálókat letisztítja. Nemcsak kifelé kell apostoloknak lennünk, a krisztusi igazság védelmezőinek, hanem az Egyházon belül is kell, hogy az igazság apostolai

legyünk. Mint VII. Szent Gergely pápa, mint Assisi Szent Ferenc. Ez a célja minden törvényes keretek közt haladó egészséges reformmozgalomnak. Ilyen minden küzdelem a képmutatás és az emberi gyarlóság minden felülkerekedése ellen. Ezek megnyilvánulásai: pénzéhség, hiúság, erőszak, zsarnokoskodás, betűragás, kicsinyesség, gyávaság, szolgalelkűség, türelmetlenség stb. A házat sem elég rácsokkal megvédeni a külső tolvajok ellen, ha a személyzet közt van a tolvaj.

Akik az Egyházban csinálnak botrányokat, azok nem érdemlik meg az Egyház palástjának takargató védelmét. Azok lejáratták az Egyházat. Ha katolikus ember vagy pap feledkezik meg magáról annyira, hogy csal és panamáz, ha szemforgató vagy képmutató, ha babonás vagy nem tudja érzékeit fékezni, nem iparkodom tettét mindenáron elkendőzni, hanem én ítélem el tettét a legkeményebben. Csak a személyét kímélem. Máskülönben úgy látszik, mintha egy követ fűjnék vele. Az Egyház iránt való szeretetemet kívánja ezt tőlem. Ezzel védem az Egyház tekintélyét. Az apostol befelé is apostolkodjék, legyen ferences szellemben való reformátor, papok apostola is.

Ehhez az kell, hogy rövidre fogjam ösztöneimet, szenvedélyeimet. Hogy semminemű léhaság és lanyhaság ne tudjon hatalmába keríteni, hogy idejekorán megérezzem, elítéljem és elkerüljem a bajt.

2. Nem tévesztem össze az igazi reformátorságot azzal a válfajjal, melyet az eretnekek járattak le. Nem a törvényben keresek hibát és vetek el belőle mindent, ami nekem nehéz vagy nem tetszik. A hibát mindig a visszaélésekben keresem. Abban, hogy nem követték a törvényhozónak eredeti szándékát. Hogy a törvényt kijátsszák, lélek nélkül teszik, önkényesen magyarázzák, indokolatlan felmentésekkel vagy önfelmentésekkel elerőtlenítik, ellaposítják, üres formákká teszik. Úgy reformálok, hogy iparkodom magam lélekkel megtenni azt, amit eddig talán csak szokásból vagy sehogy sem tettem.

Szent István vértanú védőbeszéde (7,1–32)

Az Ószövetség tükrét állítja István a zsidók elé, hogy lássák belőle: ugyanazt a gonoszsgot követték el ők is Jézussal szemben, amit apáik tettek a prófétákkal. Kezeljük mi is tükröként az Ószövetséget s ismerjük fel benne önmagunkat.

1. Ábrahám ... vir promissionum. Elhagyja szülőföldjét és követi Isten szavát. Vezércsillaga az Isten ígérete. Isten ígéreteibe, Krisztus Urunk ígéreteibe vetett hitre van nekünk is szükségünk. Ezt a hitet emlegeti Szent Pál is a galata-levélben: Abraham credidit Deo et reputatum est illi ad iustitiam. (Gal 3,4) Qui ex fide sunt, ii sunt filii Abrahæ. (3,7) Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fidei Abraham. (3,9) – Nem elegendő, ha érdemem nélkül rátolnak az üdvösség vágányára. Ez volt a zsidó felfogás. A hitnek egyéni akarati aktusait is ki kell váltanom. Hinnem kell Istennek és követnem szavát. Ez az Ábraháméhoz hasonló hit tesz engem az isteni ígéretek gyermekévé. És nem kérem előre a bért, mielőtt követném Isten szavát, hanem bízom benne s megyek, amerre ő szólít. Nem a jutalom ígérete vezet engem elsősorban az ígéretek útján, hanem az a hit, hogy Istennek békeországa meg fog valósulni. Nekem már az is jutalom, hogy ezen az országon dolgozhatom. Hiszem, hogy lehetséges ez az ország. Hiszem, hogy érdemes dolgozni érte.

2. József. Életem szerencsétlennek látszó eseményeiben és szakaiban is az isteni Gondviselést látom. József sorsa volt a próféták és apostolok sorsa is: et sui eum non receperunt. (Jn 1,11) S ez a kilátás mégsem rettent engem vissza az apostoli hivatástól. Mert hiszek abban, hogy szavam élő mag, amely kikel s majd utánam jönnek testvéreim gyermekei éhségüket csillapítani. Enni fognak ennek a magnak terméséből és ezen a táplálékon fognak Isten országának polgáraivá növekedni.

3. Mózes. Quis te constituit iudicem? Akkor jó volt nekik Mózes, amikor az egyiptomit agyonverte. De amikor őket akarja fegyelmezni, akkor nem fogadják el illetékességét. Ha harmadik személyt ütünk vagy megszólunk, akkor a másikkal mindenben egyetértek, de ha a másik nekem mondja meg hibáimat, akkor soha sincs igaza. Akkor sértődés és harag következik. Ha szólnak nekem, ha hibáimra figyelmeztetnek, szó nélkül elfogadom és gondolkozni fogok rajta. Ha majd egy-két napig gondolkoztam, bizonyára be fogom látni, hogy a másinak sokban igaza volt.

Szent István az isteni kegyelemről

Azzal vádolják Istvánt, hogy káromolja Istent és Mózeset. Hogy ócsárolja a szent helyet és a törvényt. István lelke igazán Szentlélekkel való teljességet és evangéliumi magasztalat árul el.

1. Megmutatja a zsidók történetéből, hogy Isten kegyelmi működése nincs éppen a jeruzsálemi templomhoz kötve. Még idegen földön is megjelent, mint pl. Mózesnek. Sőt azt mondta neki, hogy az a hely, melyen áll, szent. Salamon temploma egyébként nem isteni parancsra épül, inkább Dávid fogadalmából. Sed nec excelsus in manufactis habitat. (7,48) Relatív értékét mutatja a próféta szava is. Kegyelmi működésében Isten nem szorul emberi műre. Jézus is lehetett tehát próféta és törvényhozó, akár Mózes. Maga Mózes jövődöli, hogy: Prófétát támaszt az Úr ...

Ne szabjuk emberformára az Istent. Ne akarjuk Istent arra szorítani, hogy a mi gondolkodásunk pályáját kövesse. Vezetessük magunkat Istentől és ne akarjuk mi Őt vezetni. Ez véték volna a Végtelen ellen. De úgy is véthetünk a Végtelen ellen, hogy magunkat a Végtelen magasztalára akarjuk feltolni. Vagy ha a végtelent be akarjuk gyömöszölni véges elménkbe. Kanállal akarjuk kimerni a tengert. Egyrésről ugyan hangsúlyozzuk, hogy vannak titkok és csodák, melyeket nem tudunk emberi ésszel fölérteni. Másrésről mintha mégis meg akarnánk Istent érteni eszünkkel és az emberi végesség módján akarjuk Őt elképzelni és elképzeltetni. Nem teszünk lényegében mást, mint amit Homérosz tett az istenekkel. Nem merjük például Istenről elképzelni, hogy nagylelkűbb, mint mi. Hogy nagylelkűségében és irántunk való végtelen szeretetből gondolta ki az Oltáriszentséget. Hogy irgalmasabb, mint mi, hogy kegyelmének lehetnek rendkívüli útjai és nemcsak azok, melyeket mi már ismerünk. Hogy Isten ezerméteres lépésekkel is haladhat, míg mi csak cammogunk. A zsidók is mintha azon bosszankodtak volna, hogy Isten nem a szinédriumtól kért irányelveket. Ezért nem Isten előttük Jézus sem.

2. Csikorgatták fogukat... Hallatlan arcátlanságnak minősítik István beszédét. Kemény szívük nem érzi a Szentlélek rezdülését, nincs rá lelkükben visszhang. Szívük elvesztette rugékonyságát, a szokások megmerevítették szívüknek mozgató izmait. A szokások rabszolgái. Nem egyéb ez kényelemszeretetnél és lustaságnál. Mert a szellem és lélek rugékonyságot, folytonos figyelést, éberséget, résenlevést, mozgást, lendületet kíván az embertől. S mekkora arcátlanság az, ha vétke kényelmünket a hagyománytisztelet ruhájába bujtatjuk. Kő van-e szívem helyén, amely még ott nyugszik, ahová gyerekkorom vagy kispapkorom buzgó fellendülése egyszer elröpítette? Elég rugalmas-e ahhoz, hogy a Szentlélek rezdüléseire visszhangozzék? Résen vagyok-e arra, hogy bárhova elmenjek, ahová Isten küld? Vagy bármit megtegyek, amit Isten országának érdeke tőlem kíván?

A zsidók megátalkodottsága

„Exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas, et impetum fecerunt unanimiter in eum.” (7,57)

1. Struccpolitika. Ha bedugom a fületem, hogy ne halljam a szenvedők jaját, azt hiszem, hogy minden a legnagyobb rendben van. Hogy nincs semmi megoldatlan kérdés, és én nyugodtan, kényelmesen élhetek. Tehát akkor nincs is semmi kötelességem senkivel szemben. Vajon tényleg jobb-e az, ha nem tudok semmit a nyomorról? Krisztus Urunk akart tudni a nyomorról. Eppen a testi és lelki nyomorultakat keresi fel. Az apostolok is akartak tudni a szerencsétlenekről. Gondjaikba fogadták a szegényeket és a beteget. Nekem sem szabad elkerülnöm őket, mint ahogy a zsidó pap és levita tették azzal, akit a rablók félholtra vertek. Bármennyire irtózik is természetem azoktól az emberektől, akik minduntalan csak panaszkodni tudnak, akik folyton csak nehézségekkel jönnek hozzám, akik már jelenlétükkel is kellemetlenek, akik betegségükkel undort keltenek – nem vagyok apostolnak való, ha kerülöm őket. Ha csak azoknak a társaságát keresem mindig, ahol kellemes lenni. Ahol tömjéneznak és bókolnak nekem. Ahol nem kérnek tőlem semmit.

2. Elfordulok attól a megátalkodott észjárástól, melyet nem lehet semmiféle érveléssel meggyőzni. Amelyik nem tűr ellentmondást és vitát. Engedjem meg azt a lehetőséget legalább, hogy én is meggyőzhető vagyok. Aki tekintélybeli kérdést csinál abból, hogy téves véleményét még akkor is fenntartsa, ha bensejében meggyőződött a másik igazáról, az ostoba. Szégyenli bevallani, hogy tévedett. Inkább mindenféle csűrös-csavarással kísérli meg hamis álláspontját védelmezni. Vagy egyszerűen hatalmi szóval, ököllel akarja elnémítani a másikat, mint a zsidók Istvánt. Az nem az apostolok iskolájában, hanem a megátalkodott gyilkos zsidók iskolájában tanult.

Szent István vértanú utolsó szavai

„Ecce video coelos apertos, et filium hominis stantem a dextris Dei... Positis autem genibus, clamavit voce magna dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum.” (7,56.60)

1. Video coelos apertos ... Ez a keresztény élet erőforrása: mindig nyitva látni az eget, és ott látni a diadalmas Jézus Krisztust. Nyitva látni az eget, amikor a bajok kövei zúdulnak rám. Amikor a kísértések csábító hangjai röpködnek körülöttem. Amikor az engedelmisség nehéz kötelessége térdre rokaszt. És amikor imádkozom... mindig, mindig nyitva látni az eget. Mit kell tennem hát, hogy mindig nyitva láthassam az eget? Hogy mindig előttem álljon Jézus hívogató, bátorító alakja? Istvánéhoz hasonló legyen hitem, bizodalom és istenszeretetem. Istvánéhoz hasonló legyen türelmem és alázatosságom. A többi Isten dolga. Akkor Isten fölöttem is megnyitja az eget.

2. Ne statuas illis hoc peccatum. Milyen béke és nyugalom honol ebben a szívben még a rázúduló gyűlöletnek nehéz perceiben is. Eppen azért boldog, mert nem lehet sodrából kihozni. Ez a győzedelmes élet: legyőzni a szívet feldúló indulatokat. Ne haragudjunk senkire. Ne forrjon fel vérünk. Semmi indulatért ne áldozzuk fel lelkünk nyugalomát és békéjét. Ha haragszunk, elsősorban magunkat büntetjük vele, mert az visszahat miránk. És hátha Isten küldte utamba azt, aki bosszant és gyaláz. Aki méltatlanul bánik velem, talán Isten megbízásából cselekszik. Mert megérdemljük ezt a bánásmódot. Kempis mondja: „Ha igazságosan bírálom el magamat, be kell ismernem, hogy soha senki részéről sem esett rajtam méltánytalanság ...” (III. 41.4) Szeretni fogom és azért is szeretni fogom azt, aki kövel hajít

engem. Mert ha ostrom is ő, hát Isten ostora. Még természetes indítóokból is azt mondom: ne teljék neki kedve abban, hogy sikerült felbosszantania, hogy haragszom.

Szent István vértanúsága

1. A vértanú áldozatul hozza magát a közösségért. Elősegíti annak az eszmének diadalát, amelyért szenved. Ez az eszme pedig a közösség javát szolgálja. Az egyén elpusztul, de ugyanakkor gazdagítja a közösséget. Ez a tudat teszi őt boldoggá. Hogy nem kárbavesztett dolog az ő élete. Hogy szükség van halálára. A mi szenvedésünk is nagy kincs. Nem vész el nyomtalanul a természetben. Ez a teleologikus öntudat különbözteti meg az én szenvedésemet az állatétól vagy a testi emberétől. S keresztény, természetfölötti szempontból még az sem hiánytalan állítás, hogy az egyén elpusztul, hogy a közösség éljen. Ez csak akkor teljes mondás, ha például tisztán természetes szempontból nézem a nemzet valamely vértanúját. A hit vértanúja egyénileg is érvényesül úgy, amint az alázatos és félreismerő szent hitvallók is érvényesülnek. Aki értem elveszti életét, megtalálja azt.

2. Saul őrizte az üldözők ruháit. (8,1) Ez a fiatalos buzgalom oly értékes készség, amely alkalmassá teszi őt arra, hogy apostollá legyen. A készség megvan benne, csak iránya rossz. Sok rakoncátlan gyerekből értékes ember válik, ha valaki jó irányba tudja terelni eleven erejét. Ha valaki fölfedezi benne a jó alapját vagy azt a tehetséget, amelyet eddig haszontalanságra fordított. Vajon mi olyan készség van bennem, amelyet apostoli hivatásomban nagyszerűen értékesíthetnék, de amelyet eddig elkótyavetyéltem, haszontalanságra, hiúságra, önmagam kiemelésére fordítottam vagy talán valamely helytelen irányba tereltem?

Szent István vértanúságának hatása

1. „Igitur, qui dispersi erant pertransibant, evangelizantes verbum Dei.” (8,4) Íme, a Gondviselés kezében a szenvedés az evangélium terjedésének eszközévé válik. „Sanguis martyrum.” A betegség a megfelelő gyógyszer feltalálására ösztönzi az embereket. A szerencsétlenség védőintézkedéseket eredményez. Egyéni bajaink tandíjak, melyekkel értékes okulások birtokába jutunk. Semmiért sem szabad zúgolódnunk. Inkább adjunk hálát az Istennek, hogy törődik velünk. Ne akarjunk szemben úszni azzal az árral, melyet a csodálatos Gondviselés mozgat. Inkább feküdjünk rá a hullámra és bizzuk rá magunkat a Gondviselésre, hogy mely irányba akar hajtani minket. Ne keresszük nagyszerű terveit azzal sem, hogy mindenáron azt akarjuk kikönyörögni magunknak, amit mi vélünk jónak. Inkább azért imádkozzunk, hogy legyen türelmünk bevárni a Gondviselés terveit és legyen bölcsességünk, hogy megismerjük a Gondviselés szándékát.

2. „Curaverunt autem Stephanum viri timorati, et fecerunt planctum magnum super eum.” (8,2) A kegyelet megnyilvánulása. A kegyelet a tiszteletnek egy faja s mindennel szemben megnyilatkozik, amiben valami mély titkot sejtünk. Titokzatos dolog a halál is, majdnem azt mondhatnánk rá, hogy misztérium. Mert itt Isten ítél már. Bárhová került a megholt lelke, mégis bizonyos tisztelettel vesszük körül a megholtat. Mert hült teteme istenjárás színhelye volt. Még ha bűnös és hitetlen volt is. Ezért minden halottas kocsni előtt megemelem kalapomat. Istennél az ítélet, s a megholt lelkét már az isteni igazságszolgáltatás fóruma vette át.

Kegyelettel gondolunk a szentekre s kegyelettel emlegetjük őket. A szent dolgok és szent tanítások iránti kegyelet fog bennünket profanizálásuktól megóvni. Kegyeletet kell tanúsítanunk az élet keletkezésének titka iránt. Ez a kegyelet szüli bennem a szemérmet. Az élet keletkezése titkának sárba rángatása minden szemérmetlen kíváncsiság, nézés, beszéd,

tréfa. Az élet egyik legnagyobb titka nem lehet tréfás élcelődés tárgya. Kegyelettel leszek a nő iránt. A gyermek iránt való kegyelem megakadályozza azt, hogy pusztán szórakoztatásomra való játékszert lássak benne. Ez a szent kegyelet fogja jellemezni hitoktatásomat. Barátaimnak is kijut valami a kegyeletből. Ez fog engem a cimboraságtól védeni. És a kegyelet fogja szabályozni Istentől rendelt följebbvalóimhoz való viszonyomat.

Simon mágus

*„Cum vidisset autem Simon quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam ...”
(8,18–23)*

1. Ma is vannak Simon mágusok, akik tömegeket tudnak vonzani, tömeghisztériát tudnak kelteni. Mindig valami anyagi boldogságot ígérnek, jogot és kenyeret. Népbolondítók és nem népboldogítók, mert végül is nem szabadságot és nem boldogságot adnak, hanem az anyag rabszolgaságába döntenek az embereket. Aztán minden vágyukkal és egész érzületükben az anyagtól függenek. – De vajon nem ugyanilyen rabság-e az, ha az Isten rabja az ember? Esetleges létem azt mondja, hogy valakitől kell függőm. Isten szolgája pedig uralkodó. Deo servire regnare est. Mert Isten magához emel, odaadja nekünk szuverén tekintetét. Az anyag fölé emel, és mi felülnézetből tudjuk nézni a világot. Világfölnyit ad nekünk. Nem részes leszek az élet orgonájának, hanem mestere, aki öntudatosan nyomja le a billentyűket és húzza a regisztrereket. Azt a nótát fújja az orgona, melyet ő diktál neki. Ura leszek az anyagnak.

2. Simon mágus pénze. – Minden lelkipásztor érzi, hogy amit ő tesz a lelkekért, azt anyagi ellenértékkel nem lehet lemérni. Azt nem lehet megfizetni. Az apostoli munka és a pénz nem egynemű dolgok. Ahogy nem lehet pl. voltot amperrel kifejezni és úrtartalmat centiméterrel mérni. Amikor apostoli munkát végző ember örül a pénznek, elvárja, hogy pénzzel honorálják az Isten országáért való munkáját, már tengelyelferdülés állott be lelkében. Az apostol az eszme terjedésével eléri azt, amiért dolgozott. Ez az ő jutalma. S amikor taxaméterrel állapítja meg a Lélekért és Lélekkel végzett munka nagyságát, akkor már ellenértéket lát a díjban azért, amit nyújtott. Ha az Egyház engedélyezi vagy megállapítja a díjazást, azt ne használja fel senki köpenynek, hogy ebbe bujtassa kapzsiságát. A hivatalos díjszabás határt jelent, hogy ne többet. A díjban nem ellenértéket fogok látni, hanem a hívek hozzájárulását főntartásomhoz. Mert méltó a munkás a bérére. Ha a hívek érzik azt, hogy igazán szükségük van rám, akkor nem engednek éhenhalni. Ilyenkor maguk érzik legjobban, hogy hozzájárulásukkal még korántsem fizették meg azt a megfizethetetlen jót, amit lelkipásztoruk tett értük.

Az apostol Isten eszköze

„Angelus autem Domini locutus est ad Philippum dicens: Surge et vade contra meridianum ...” (8,26–40)

1. Az apostol mindig apostol. Soha sincs szabadságon. Apostoli munkájában nincs hivatalos óra. Jellegét sohasem veti le. Akkor sem, ha üdül. Sohasem tisztán szakember, mégha világi szaktárgyak tudósa is. Ha szakember, akkor azért az, hogy szaktárgya terén legyen apostola Krisztusnak. Ha szórakoztat és rokonszenvet kelt maga iránt, azért teszi, hogy magán keresztül az evangéliumot is megkedveltesse. Sohasem magánember, hanem mindenkor Krisztus küldötte.

2. Az apostol akkor és oda megy, ahová Isten küldi. Surge et vade... Dixit autem Spiritus Philippo: Accede et adiunge te ad currum istum. Az apostol mindig készen van, mindig résen áll, akárcsak a tűzoltók. „Pedes evangelizantium.” Komolyan veszi a küldetést, mint Szent Ferenc: Vade Francisce, repara domum meam. Fogékony lelkű, jó megfigyelő, könnyen mozgó, élelmes. Rögtön felismeri a helyzetet, az alkalmat az apostoli tevékenységre. Azt is megismeri, hogy mikor és mennyit tegyen. Erre mind az Isten Lelke oktatja ki. Nem az emberi élelmesség. Az apostoli készség nem emberi ügyesség.

Engedelmeskedik Istennek. Az isteni paranccsal szemben nem okoskodik.

Isten Lelke vezérli őt mindvégig és nem más szándék. Nem magának keres előnyt és dicsőséget. Ha munkáját elvégzi, szerényen eltűnik a színtérről.

A lelkigyakorlatok

„Subito circumfulsit eum lux de coelo. Et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? Qui dixit: Quis es Domine? ... Surrexit autem Saulus de terra... Ad manus autem illum trahentes introduxerunt Damascum.” (9,1-9)

1. Ez történik velünk is minden lelkigyakorlaton. „Ego sum Iesus, quem tu persequeris”, Jézus az, aki ilyenkor kiszakít eddigi vágányaimból és szól hozzám. Bizony gyakran fölmerül bennem a kérdés, hogy vajon mi az Isten szava, hogy mikor szól hozzám az Isten, hogy miről ismerhetem föl szavát. Íme, a lelkigyakorlat egészen konkrét eset, amikor az Isten szól hozzám. Új vágányt rak le számomra, hogy azon haladjak. A vonalfelvigyázó vagy pályáőr naponként végigvizsgálja a rábízott vonalszakaszt. Nekem is gyakrabban kell végignézniem életem vágányait, amelyeken – sokszor nem törődve a rám várakozó akadályokkal – meggondolatlanul végigdübörgök. Mert hisz a vágányok időközben kopnak, megrongálódnak. A vonat pedig könnyen kisiklik, ha a hibákat azonnal ki nem javítjuk.

2. Surrexit autem ... Tevékenységnek kell megindulnia a lelkigyakorlatokkal. Föl kell kelnem és oda kell mennem, ahová az Úr küld. Pál vezetteti magát, mert a mennyei fény megvakította. Én is vezettessem magamat lelkiatyámmal. Olyan bizalommal kell lennem irányában, mint amilyen a vak bízta magát arra, aki őt vezeti. Apostoli lelkületű társaimtól is fogadjak el minden vezetést, irányítást. Nem dorongolok le szent ötleteket, jó és komoly tanácsokat. Kézt kézbe téve kell haladnunk a jó felé, hogy a XX. századnak minél buzgóbb apostolaivá lehessünk. Legfőképpen pedig előjáróimtól fogadom el az irányítást. Egymagamban vak vagyok, könnyen eltévedek és megbotlom.

Szent Pál elhivatása

„Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus, et regibus, et filiis Israel” (9,16)

Szent Pál meghívása kettős volt: a kereszténységre és egyúttal az apostolságra hívta őt az Úr.

1. A papnak személyes megszentelődése mindig egyúttal az apostoli hivatás növekedését is jelenti. Amikor kegyelem érint engem, nemcsak azért érint, hogy magamnak legyen belőle. Nemcsak keresztényi mivoltomat gyarapítja, hanem feszítő erőt gyűjt össze, hogy kiszüljön, ha szükség lesz rá. Ha szentséggel töltöm meg lelkemet, kút leszek, melyből meríteni jönnek a hívek. Ez a tudat felelősségemet is növeli. Amit a pap tesz, az sohasem tisztán egyéni és

magánjellegű dolog. A pap egyénisége sokkal mélyebben bele van ágyazva a közösségbe, mint a világi emberé. Valahogy olyan reprezentatív ember féle, mint Ádám, aki az egész emberi nem számára érdemelt jutalmat avagy büntetést. Miséje a közösség istentisztelete, breviáriuma a közösség imája. Bármit tesz, annak hatásai mélyen belenyúlnak a közösségbe. A közösség úgy követi őt, mint az árnyék. Nagy felelősségnek, de nagy áldásnak is a forrása ez.

2. Az apostoli hivatás kegyelme egyúttal a személyes megszentülést is szolgálja. Nincs apostoli munka életszentség nélkül. Minden apostoli munka visszahat magamra is, minden szentség kiszolgáltatása megszentel engem magamat is. Amint a nedvkeringés, miközben a fának a törzsén keresztül hatol a levelekbe és a gyümölcshöz, magát a törzset is erősíti, vastagítja, úgy van ez az apostoli munkával is. Végtel volna úgy gondolkoznom, hogy csak az apostoli munkával törődöm, a magam lelkét pedig elhanyagolom. Hogy csak más boldogságáért vagyok, a magaméért pedig nem. Mert megtörténhetik, hogy míg másoknak prédikálok, magam elkárhozom. (1Kor 9,27) Az apostoli munka és magam boldogsága éppen úgy összevág, mint a finis hominis primarius és secundarius.

Szent Pál előkészül a keresztségre

„Et erat ibi tribus diebus non videns, et non manducavit, neque bibit.” (9,9)

1. Az apostolság nem rutin és ügyesség dolga, hanem önmegtagadásban, életszentségben megedződött lélek kisugárzása. Nem politikus az apostol. Lelket közvetít, és ehhez hasonló lelkület kell. Ennek a munkának legfontosabb feltételei közé tartozik a lélek gyakorlása, megizmosítása. Ismerheti valaki a szociális kérdések egész szövevényét, az evangéliumok magyarázatát, de apostollá ez még nem teszi őt. A böjtölő előkészület, amelyet Szent Pál még jobban elmélyít arábiai magányában (Gal 1,17), teszi őt képessé az apostoli munka nélkülözéseire és szenvedéseire, melyekről oly meghatóan emlékezik meg a II. korinthusi levélben (6. fejezet). Szükség és szorongatás az apostol kenyeré. Erre a böjtben edzem magamat. A böjt összpontosítja erőimet. Mint ahogy a fák télen összegyűjtik nedveiket, hogy tavasszal annál pompásabban kibontakozzanak.

2. Mindjárt apostoli pályája kezdetén mondja Pálról az Úr Ananiásnak: „Ego enim ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.” (9,16) A szenvedés még nem jelent boldogtalanságot, mert hisz akkor az Úr Jézus lett volna a legboldogtalanabb. Szent Erzsébet, Szent Teréz és minden más szent szintén nagyon boldogtalanok lettek volna. Az önmegtagadásokban naponként nyílik alkalmunk a szenvedésre. És ha mi nem használjuk fel ezeket az alkalmakat, akkor majd az Úr fog gondoskodni szenvedésekről. A boldogságot a szenvedésben legjobban Szent Pál a korinthusi levélben ecseteli, mikor így ír: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tamquam nihil habentes, et omnia possidentes. (2Kor 6,10)

A megtért Szent Pál

1. Et continuo in synagogy praedicabat Iesum... (9,20) A megtérés nemcsak abban áll, hogy bánkódunk és vezeklünk, hanem igyekszünk előbbi életünk hibáit és mulasztásait jóvá is tenni. Ha megbotránkoztattunk valakit, ki kell oktatnunk őt arról, hogy mi a helyes. Be kell ismernünk előtte, hogy előbb tévedtünk. Akit megrövidítettem, annak a négyszeresét adom vissza, mint Zakeus. Akivel goromba voltam, azzal különösen szíves leszek és bocsánatát

kérem. A rágalmakat visszavonom, a megszólásokat letompítom és enyhítem. Az enyhítő körülményekre terelem a figyelmet. E nélkül a jóvátétel nélkül nincs igazi megtérés.

2. Cum autem implerentur dies multi, consilium fecerunt in unum Iudaei ut eum interficerent. (9,23)

Az előbbi cimborákkal és szövetségeseikkel szakítania kell a megtértnék. Teljesen Istenhez kell fordulnia és mindent el kell hagynia, ami Istentől elválaszthatná. Egyideig talán kísérteni fogja még az előbbi élet emléke. A becsületre hivatkozva fogják követelni az előbbi élet fullajtárjai a további kitartást mellettük. Csalogatni fogják azzal, hogy emlékeket idéznek fel képzeletében. Később rémíteni akarják majd őt az istenes élet nehézségeivel, saját gyöngeségeivel. Ezentúl nem nyújtózodhatsz már kényelmesen, hanem mindig-mindig pontosnak kell lenned. Ezentúl már nem engedhetsz egy kis szabadságot sem szemeidnek, hanem mindig meg kell fékezned őket. Ilyenek és ezekhez hasonló gondolatok akarnak eltéríteni szándékunktól. Ha minden kísértést sikerült legyőznünk, a gonoszlélek akkor sem nyugszik, hanem adducit septem nequiores se et... Akkor nyílt ostrommal és ellenségeskedéssel fog utunkba akadályokat gördíteni. Non est nobis colluctatio adversus carnem, sed adversus potestates. (Ef 6,12) Ima nélkül a megtért nem fogja bírni a gonoszlélek alkalmatlankodásait. Csak az imádságos élet fog megtartani engem a megkezdett jó úton.

A keresztények példaadása

„Et annum totum conversati sunt ibi in Ecclesia: et docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur primum Antiochiae discipuli, Christiani.” (11,26)

1. Olyan volt az első antiochiai keresztények élete, hogy az embereknek önkénytelenül Krisztus jutott eszükbe, amikor őket látták, mert szakasztott olyan életstílust valósítottak meg, hogy nem találtak rá találóbb kifejezést, mint Christiani, azaz krisztusiak, keresztények. A kereszténység fölségét életünkkel kell igazolnunk a világ előtt. A patak vize után ítéljük meg a forrást. Krisztust vagy más keresztények a katolikus Egyház [krisztusi voltát] viselkedésünkből fogják kikövetkeztetni. Ma úgy áll a helyzet, hogy Európa legtöbb állama keresztény, s mégis olyan erkölcsi állapotokat látunk, hogy sok pogánynak elmehet a kedve a kereszténységtől, mert sokkal szigorúbb erkölcsöt követnek a tényleges pogányok, mint azok, akik magukat keresztényeknek nevezik. Nézzük pl. a családi életet vagy a tulajdon szentségéről való felfogást. Sokan a keresztény vallási keretek mellőzésével próbálják megalkotni a szép élet filozófiáját. Akik mélységet óhajtanak, sokszor máshová mennek, talán pogány bölcselőkhöz. Mintha csődbe jutott volna a kereszténység. Vajon mi juttatta ide? Az, hogy a kereszténység nem életstílust jelent már a keresztények előtt. Felelős ezért mindenki, aki nem krisztusi módon él és minden olyan tettünk, amelyet nem krisztusi szellem szült. Mindegyikünk vállán hordja a kereszténységért való felelősséget. Az emelkedett erkölcs, a tisztaság megkívánta nagyszerű lelkiség a legfényesebb bizonyítéka a kereszténység fölségének. A katolikus ember krisztusi élete azt fogja bizonyítani a másvallású ember előtt, hogy a katolikus Egyház olyan eszközöket tud nyújtani, amelyekkel ilyen erkölcsi színvonalat érhet el az ember. Többet ér ez minden ékes hitvédelemnél. Eszményi étellel, szeretettel, türelemmel, kedvességgel, a lélek kimagasló fölényével lehet mindig leginkább megtéríteni a pogány lelkeket, a modern pogányokat is. Sok nemes indulatú lélek máshová megy szomjúságára üdítő vizet keresni, mert azok, akik a kereszténységet hirdetik, nem tudják igényüket kielégíteni. Misztériumot keresnek, s mert mi nem tudjuk megéreztetni velük a kereszténység misztériumait, elmennek az okkultistákhoz, spiritisztákhoz és antropozófusokhoz. Szeretetet keresnek, s mert ezt a keresztények között

csak papiroson találják meg, nem kell nekik papiros-vallás, elmennek a hitetlen humanizmus képviselőihez. Mélységet keresnek, de hiába mennek el papjukhoz, mert sekély a lelke, mint akármilyen zsidó kereskedőé, s azért inkább elmennek Rabindranath Tagorehoz.

2. Elsősorban a pap után ítélik meg az emberek a kereszténységet. Ő a kereszténységnek leghivatottabb képviselője. Ha valahol a kereszténység szóba kerül, a papra néznek és gondolnak legelőször. Ő áldozik a leggyakrabban, az egyházi rend szentsége által ő avatódott be legmélyebben Krisztus titkaiba, ő vette legnagyobb mértékben a Szentlelket, sokkal többet hallott és olvasott épületes dolgokat. S ha mindamellett keserű, szomorú vagy goromba, bosszúálló, érzékies, zsugori, akkor lejárhatja a szentségek [hitelét], akkor valóban megbotránkozhatnak az emberek, akik ennyi kegyelemben nem részesültek és mégis jobbak nálánál. Azt fogják mondani, hogy nem kell ahhoz sem Krisztus, sem szentség, hogy valaki jó legyen.

Függelék: A szeminárium.¹ Éveleji meditáció (Iz 6,1–12)

Izaiás ajkát tüzes szénnel tisztítja meg az Isten. Önöket is a világból ragadja ki a hivatás és mielőtt az Úr prófétáivá lennének, meg kell szentelődniük és hivatásukra fel kell készülniük. Erre való a szeminárium.

1. Legyen tehát a szeminárium megszentelődésünknek helye. Mert szenteknek kell lenniük, ha a legszentebbnek prófétáivá akarnak lenni. Krisztus alig várja már önöket. Ő hívta és választotta ki önöket. „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak ki titeket.” (Iz 15,16) Ő hívta, hogy kiszolgáltatói legyenek az ő szent Teste és Vére misztériumának. Ő kívánja, hogy majd valamikor ott álljanak oltáránál és bemutassák a legszentebb áldozatot az Istennek. Alig várja már a napot, hogy vigyék őt az emberek közé. „Ut sumant et dent ceteris.” Alig várja, hogy oda üljenek a gyóntatószékbe és megkönnyítsék az embereket a bűn terhétől. Alig várja, hogy elvigyék az ő vigasztalását a haldoklóknak. – Legyenek tehát szentek. Előbb azonban ajkukra kell rakniuk a tüzes parazsat és le kell rázniuk magukról a világot. Világnak nem a világiakat nevezem, nem az utcát, nem a szórakozást, nem a nótát, nem a sportot és más efféléket, hanem mindazt, aminek a súlypontja nem az evangéliumban van. Világi lehet az a papi funkció is, ami nem Krisztusból táplálkozik, hanem amit az a másik középpont, amelynek tűzét a gonoszlélek szítja, bekormozott. Világi szellem nyilatkozhat meg a szerzetesi cellában is, ha lakója a gonoszlélek központja felé gravitál. Tehát elhagyni a világot ne azt jelentse az önök életében, hogy egyszerűen megszakítanak minden kontaktust a külvilággal, de igenis azt, hogy megszakítanak minden kontaktust azzal a világgal, amely az Úr Jézusnak ellensége. Mivel azonban erősen az Úr Jézusra kell koncentrálniuk a figyelmüket, a szemináriumban redukálják a külvilággal, a nem bűnös külvilággal való közlekedést is. Az erőkoncentrációhoz csend kell. A megszentülés előmunkálatai a lélek csendjében történnek, önöknek az Istennel kell beszélgetniük és bármennyire nem bűnös legyen is valamely külvilági kapcsolat, most nem szabad törődniük vele, mert zavarja abban, hogy az Istenre kell figyelniük. Majd később, a pasztorációban, amikor már erősebb gyökeret vertek az Isten kertjében és a gyökér megbírja tartani a fát a szélben is. A szeminárium legyen tehát a csend, a belső összeszedettség otthona. Angliában kiviszik a szemináriumokat messze a városból nagy parkok és ligetek közelébe, önöket a külső csend nem veszi ennyire körül. Mégis csendes helynek kell lennie ennek a háznak egy világváros zakatolásának közepette is. Tegyük azzá azzal, hogy itt más etikett honol, itt más szokások vannak, mint az utcán, mint egy profán házban. Ha karmelita-kolostor meg tud lenni Londonnak egy forgalmas városrészében, ahol a barátok misztikus aszkézisre törekszenek, akkor miért nem lehetne Bécs közepén egy szeminárium, amelynek falai közé lépve az ember azonnal megérzi, hogy a nagyváros forgatagából egy egész más világba jutott, ahol csendes magányban csiszolják lelküket és ajkukat az Úr hivatott prófétái?

Önöktől függ tehát, hogy a lélek megszentelődésének csarnoka, hogy Subiaco, Manréza lesz-e ebből a házból, avagy vásárcsarnok vagy Práter.

Hogy egy zakatoló, szociális küzdelmek élethalálharcát feszültségével telített, erkölcsi nihilizmust ordító világváros kellős közepében vannak, ez talán helyzeti energiát jelenthet a XX. század apostola számára, amit – ha már ide kerültek – ki kell aknázniuk. Itt jobban megérzik századunk lelki nyomorát és mert nem hallgatnak az elnyomottak, szociális nyomorát is. Itt jobban fülükbe jut, mert újságot olvasnak, mert plakátokat látnak, mert

¹ Elhangzott 1929. október 15-én. Megjelent a Pazmanita Tudósító 1929–30. évfolyamában.

találkoznak és beszélnek külső emberekkel is, hogy a keresztény morál talajáról lecsúszott társadalom milyen kátyúba jutott. Jobban látják a családi élet összeomlását, a házassági tisztaság lábbaltiprásának cinikus kezelése jobban égeti majd lelküket, a vallás nélküli nevelés penészvirágait alkalmuk lesz tapasztalni. Ez mind mély fájdalommal fogja eltölteni lelküket, mert megtekinnek szent szomjúsággal, Krisztus szerelme sarkallni fogja, és kezükbe véve azt a kardot, amelyet Krisztus hozott a földre, fognak küzdeni azért a békéért, amelyet egyedül Krisztus adhat.

2. Legyen a szeminárium másodszor a hivatás gyakorlatára való előkészületnek a helye. Nem elég szentnek lennem. A szemináriumnak nemcsak ez a célja. Mert ahhoz, hogy szent legyen valaki, nem kell papnak lennie. Nem helyes szándék a hivatás elbírálásánál az sem, ha valaki csak azért jött el papnak, hogy saját lelkét megmentse. Ez nem hivatás jele. Hivatás jele az, hogy az Úr elhívott, hogy prófétája, szószólója, apostola legyen. A szeminárium faiskola, ahol nemes oltógallyak teremnek, ahol az evangélium magjai nemesednek, hogy elszóródjanak, ut exiret seminare, qui seminat. – Ide állított tehát az Úr: „In loco pascuae me collocavit” (Zsolt 22), hogy legeljek az Úr tanításának, az Egyház tanításának legelőjén. Itt készülnek tehát, ut pabulo sanae doctrinae nutrant fideles. Előkészületük nagy hivatásukra abban áll, hogy a szent tudományokat magukba szívják, hogy a módszereket elsajátítják, amellyel a szent tudományok magvait elhintik a lelkekbe. Nyüzsgő méhkas legyen a [szeminárium], ahol a kispapok állandóan dolgoznak, hogy új kaptárt építsenek és abba hordják az evangélium tiszta mézét.

És éppen ezért legyen olyan édes otthonuk a szeminárium, mint a kaptár. Ne kaszárnya legyen, hanem otthon, nem papnövelde, hanem papnevelde, nem internátus, hanem kollégium, nem hotel, hanem egy célra törekvők szellemi és lelki központja; nem hűtőház, hanem tűzhely; nem siralomház, hanem madár-fütyös virágoskert, ahol a Krisztus szeretetétől átitatott lélek szabadsága magáévá teszi a szeminárium rendjét. Nem azért, mert így kell annak lennie és punctum, hanem azért, mert én is így akarom. Nem hivatásos kispap az, aki rosszul érzi magát a szemináriumban, aki fázik a szemináriumtól, aki hámfának érzi a szemináriumot, amiből ki kell rúgnia.

A szeminárium tehát a hivatás ápolásának, a hivatásra való méltóvá levésnek, a hivatás gyakorlatára való előkészületnek a helye. Az előjárók ebben segíteni akarják őket. Minden kispap legszentebb kötelessége önmagával szemben, hogy tisztába jöjjön hivatásával. S ebben a vizsgálatban minden eszközt meg kell ragadnia. Ilyen eszközök az előjárók. Kérjék ki a véleményüket, hogy mit gondolnak a hivatásukról. Amennyire igaz az, hogy a hivatást legelsősorban mindenkinek magának kell éreznie, épp annyira igaz az is, hogy némely ember elvesztheti a tárgyilagos ítéletét magával szemben és olyankor nagyon jó megkérdeznie valakit, akinek szeme hozzászokott ahhoz, hogy a hivatás megnyilatkozását keresi az emberekben.